

"לחיות בכבוד עם הילדים" "אין לי חלום" "לעמוד על הרגליים
 לבד" "שיהיה לי כסף ואפשרות לקנות תרופות" "למצוא עבודה
 ולחזור למצב הקודם" "לא להזדקק לעמותות" "להסתדר"
 "לתת לבני - משפחה שלא הייתה לי, מקצוע, בריאות ואושר"
 "שיהיה לי מספ" "לנדבות" "שהילד
 מה שיש" "שלא
 אין לי כמו" "לחיות נורמלי כמו כולם"
 "לחיות בלב שלם ובלי דאגות" "ללכת ברחוב עם אש מורם
 ולא להתבייש" "לצאת מהביצה" "שנתרם ולא נתרם" "שיהיה
 לילדים טוב ועתיד ושלא יעברו אותו דבר" "שנוכל לקנות ביגוד
 וכן לצאת פעם בשנה לבילוי עם הילדים בבית מלון" "שאוכל
 לתת לילדים חוגים (הם מעולם לא היו בחוגים) ומורים פרטיים
 (חשבון, הבנת הנקרא ואנגלית)" "לחיות מבלי לחשוש" "לחיות
 בכבוד ולא בביזוי" "לתת מתנה לפעמים" "לתת כל מה שצריך
 בלי להגיד "אין לי" "לצאת שוב לעבודה" "לצאת מהמצב
 הנוכחי" "לצאת מהמצב הנפשי בו אני נמצאת" "שלא יחסרו לי
 דברים בסיסיים בחיים" "להרחיב את הדירה כדי שילדיי יוכלו
 לחיות בתנאים סבירים" "להעניק לילדים שלי מה שכל ההורים
 מעניקים" "שלא אשאר ככה, אני רוצה לעזור למישהו" "למות,
 ריק לי בחיים, מה יש לי בחיים. החיים שלי לא שווים, הלכתי
 לישון כדי לא לחשוב" "לספק לעצמי טיפול רפואי הולם" "לא
 למות מרעב" "שלא יהיו כמוני" "אין חלום, יש ייאוש ודיכאון"

”אין לי חלום”

כולנו חולמים על עתיד טוב יותר, מאחלים לעצמנו לקנות בית או לעבור לבית יותר גדול, להרוויח הרבה כסף, לזכות באיכות חיים מעולה, לצאת לטיול מסביב לעולם, להתקדם לתפקיד ניהולי, מעניין, מתגמל ומאתגר וכמובן להיות בריאים ומאושרים. זה מה שמבקשים לעצמם אנשים שחיים באופן נורמטיבי והטבע האנושי מנחה אותם לחלום, לשפר להשיג ולהגיע למקום טוב יותר. כשרבים מאיתנו חולמים, הם מבקשים לעצמם את שיש להם ומעבר, אבל על מה חולם אדם שתלוי באחרים לקיומו הבסיסי? על מה חולמים אנשים שנמצאים במאבק הישרדותי יומיומי? מה מאחלים לעצמם אנשים החיים באי ביטחון תזונתי וכלכלי?

ביקשנו מהנזקקים שהשתתפו במחקר ”פרופיל הנזקקים לסיוע” לשתף אותנו בחלומות שלהם. החלומות הצנועים והכול כך בסיסיים של הנזקקים החיים במצוקה, חושפים רובד נוסף שיכול לסייע לנו להבין מעט טוב יותר וללמוד על ההתמודדות, השגרה והאתגרים של האנשים החיים סביבנו בעוני.

לפניכם מובאים החלומות של האנשים שלא מבקשים יותר ממה שיש, אלא את המעט שלרובנו נראה כה מובן מאליו.

החלומות של הנזקקים

”לאכול כמו בן אדם.”

”לחיות בכבוד עם הילדים.”

”אין לי חלום.”

”שיהיה לי כסף ואפשרות לקנות תרופות.”

”לא להזדקק לעמותות.”

”שיהיה לי מספיק כסף לכסות את החודש.”

”שהילדים יוכלו לקבל אוכל יותר טוב, היום הם מקבלים מה שיש.”

”שלא אצטרך לעמוד מול שאלות הילדים: ”למה אין לי כמו”.

”לחיות בלב שלם ובלי דאגות.”

”ללכת ברחוב עם ראש מורם ולא להתבייש.”

”לצאת מהביצה.”

”שנתרום ולא נתרם.”

”שיהיה לילדים טוב ועתיד ושלא יעברו אותו דבר.”

”שנוכל לקנות ביגוד וכן לצאת פעם בשנה לבילוי עם הילדים בבית מלון.”

”לחיות מבלי לחשוש.”

”לחיות בכבוד ולא בביזוי.”

”לתת מתנה לפעמים.”

”לתת כל מה שצריך בלי להגיד אין לי.”

”לצאת שוב לעבודה.”

”לצאת מהמצב הנוכחי.”

”לצאת מהמצב הנפשי בו אני נמצאת.”

”שלא יחסרו לי דברים בסיסיים בחיים.”

”להרחיב את הדירה כדי שילדיי יוכלו לחיות בתנאים סבירים.”

”להעניק לילדים שלי מה שכל ההורים מעניקים.”

”למות, ריק לי בחיים, מה יש לי בחיים. החיים שלי לא שווים, הלכתי לישון כדי לא לחשוב.”

”לספק לעצמי טיפול רפואי הולם.”

”לא למות מרעב.”

”שלא יהיו כמוני.”

”אין חלום, יש ייאוש ודיכאון.”

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

חלומות של נזקים	2
מהות הדו"ח	4
מחלום למציאות - ז"ל דרמון	6
שנים של הזנחה - עו"ד ערן וינטרוב	7
המיזם הלאומי לביטחון תזונתי	8
פרופיל הנזקים לסיוע	12
מגמות העוני בעמותות המזון	32
תפיסות הציבור ביחס לעוני	46
רשימת העמותות השותפות של ארגון לתת	58
תודה	63

צילומים: זיו קורן

מהות

דו"ח העוני האלטרנטיבי מורכב משלושה מח' קרים ייחודיים המשקפים את פרופיל הנזקים לסיוע במזון, מגמות העוני בעמותות המזון ות' פיסת העוני בקרב הציבור הרחב בישראל 2009, אשר יחד, משרטטים תמונה אמנה, מקיפה וע' דכנית על החיים בעוני. בנוסף, מובאות בדו"ח זה עדויות אישיות של אנשים החיים בעוני, אשר עשויות להמחיש את טבעו המורכב של העוני ול' ספק רובד נוסף בהבנה של האתגרים והמציאות איתם נאלצים הנזקים להתמודד.

זוהי המהדורה השביעית של הדו"ח, ובה בחרנו להתמקד בפתרון רב מימדי לבעיית חוסר הבי' טחון התזונתי בישראל. במסגרת הדו"ח, מובאת היוזמה של ארגון לתת להקמת "המיזם הלאומי לביטחון תזונתי", אשר מטרתה לצמצם במידה ניכרת את תופעת אי הביטחון התזונתי בישראל, ובתנאים מסוימים אף לתת מענה לכלל הצורך הקיים, באמצעות יצירת מכניזם חדש של איסוף וחלוקת מזון בישראל. ליבת המיזם מושתתת על יצירת תשתית לוגיסטית ארצית, משוכללת, יעי' לה ורחבת היקף ותפיסה של איגום משאבים תלת מגזרי, הכולל: שיתוף פעולה בין רוב עמותות המ' זון בישראל, מחויבות של תעשיית המזון והמגזר העסקי ורשימת ממשלת ישראל למעורבות אק' טיבית בגיבוש אמות המידה וביישום פתרון הולם.

דו"ח העוני האלטרנטיבי של ארגון לתת מדגים את הפן האישי והפיזי של העוני והעניים, המס' תתר מאחורי המספרים והנתונים הסטטיסטיים היבשים שמפרסמים המוסדות הממשלתיים. דו"ח העוני האלטרנטיבי מצביע על מגמות בנר שא העוני ואי הביטחון התזונתי והוא משקף את המצב העדכני בשטח, כפי שמכירים אותו בארגון לתת, הפועל בכל הארץ בשיתוף עם 150 עמותות מקומיות וארגוני סיוע.

בניגוד לדו"חות המדינה הרשמיים, דו"ח העו' ני האלטרנטיבי חותר להמחיש את מהות החיים בעוני על כל מכלול התחומים. באופן זה, מביא הדו"ח ראייה רחבה וניתוח סוציולוגי מעמיק לעוני בישראל יותר מאשר ניתוח סטטיסטי צר, ובכך הוא ייחודי ביחס לדו"חות אחרים.

הדו"ח מבקש לפנות לציבור הרחב, שמכיר את העוני באופן שטחי בעיקר דרך התקשורת ותפיסות של דעות קדומות ולחשוף אותו בדרך הישירה ביותר למשמעויות המורכבות של החיים במצוקה ולעור' בדה שהעוני מצוי ברוב שכבות האוכלוסייה ומהווה בעיה אקוטית בחברה הישראלית. מסמך זה, יחד עם פעילות שטח אזורית רחבת היקף, נועד לשמש גם אמצעי לחץ על מקבלי ההחלטות בישראל לממש את תפקידם ולקחת אחריות על פתרון בעיית העוני בכלל ותופעת אי הביטחון התזונתי בפרט.

דו"ח העונות לא לטרנטיבי

תמונת מצב ישראל 2009

ניתוח מגמות משלושת המחקרים המובאים בדו"ח: פרופיל הנזקים לסיוע, מגמות העוני בעמותות המזון ותפיסות העוני בעיני הציבור הרחב

1 השפעות המשבר הכלכלי - המשבר הכי
לכלי העמיק את העוני, פגע בחוסן של הער מותות והשפיע לרעה על מצבו האישי והכלכלי של הציבור הרחב. היקף פעילות העמותות נפגע ויכולתן לתת מענה לצורך בשטח ירדה ובמקביל נאלצות העמותות לסייע בתחומים חדשים. הציבור הרחב מדווח על פיטורים ועל חשש משמעותי באשר ליכולתו למצוא מקום עבודה חדש. בקרב הנזקקים נשקפת מגמה מעורבת: נראה כי במצבה של האוכלוסייה המקבלת סיוע במשך זמן רב וחיה בעומק העוני עוד קודם למשבר לא חל שינוי, מאחר שהמצוקה בה חיה הייתה חמורה מלכתחילה. מנגד, נראה כי הפיטורים והידרדרות המצב הכלכלי גרמו להצטרפותם של נזקקים חדשים למעגל העוני.

2 שוק העבודה - התעסוקה נתפסת כגורם "מחלץ" ממצב של עוני הן בקרב הנזקקים והן בקרב הציבור הרחב. עם זאת, בפועל, אנו עדים למצב בו שיעור העובדים מבין מקבלי הסיוע נמצא במגמת עלייה מתמדת. מאפיינים

דמוגרפים ומשפחתיים (השכלה בסיסית ושיעור גבוה של משפחות חד הוריות) מהווים חסם להיגשגש לתלבות תעסוקתיות יציבה ומלאה בשוק העבודה, ולכן התעסוקה אינה מהווה בפועל גורם מהותי המשפיע על היחלצות מהעוני. רק הסרת המכשולים והנגשת התעסוקה לאוכלוסיות אלו יסייעו ליציאה אמיתית מהעוני.

3 ילדי העוני - קיימת סכנה ממשית להנצחת העוני בקרב דור ההמשך של הנתמכים, שכן הקושי להיחלץ ממעגל העוני ולקיים חיים עצמאיים נורמטיביים מעמיק. הנזקקים נמצאים במלחמת הישרדות קיומית, נאלצים לעשות ויתורים בתחומים החיוניים ביותר כגון תזונה, בריאות (ילדים שאינם מקבלים תרופות או טיפול לים רפואיים בשל המצב הכלכלי) ודיוור ההשפעה על ילדיהם של הנזקקים ישירה ומתבטאת בהדרגה חברתית, הוצאה מהמסגרת החינוכית והמשפחתית, נטייה לאלימות ואי ביטחון תזונתי חמור. מצב זה אינו מאפשר לנזקקים ולילדיהם נגישות למועצי צמיחה כחינוך והתפתחות תעסוקתית.

4 השפעת אי הביטחון התזונתי - לבעיית אי הביטחון התזונתי השלכות חמורות לא רק במישור הפיסי-קיומי, אלא גם ברבדים הנפשיים והחברתיים. מעבר לחוסר יכולת לספק תזונה בסיסית לעצמם ולילדיהם, מדווחים הנזקקים על תחושות של כאב, דיכאון, ייאוש וכחל שלא יוכלו לדאוג לילדיהם גם בעתיד.

5 המדיניות והאחריות הממשלתית - על אף שהממשלה נתפסת כאחראית לטיפול בתופעת אי הביטחון התזונתי ובעיית העוני והפער החברתיים, היא אינה נתפסת כמי שמטפלת בבעיה בפועל. הציבור נותן ציון נכשל לראש הממשלה ולשר האוצר שהם מקבלי ההחלטות העיקריים ומתווי המדיניות בתחום הטיפול בעוני. בפועל, נושאים בנטל גופים וולונטריים, שאינם מצליחים לתת מענה הולם וכולל לצורך האקוטי והמתגבר בשטח.

מודל הפעולה ההומניטרי - מחלום למציאות ז'יל דרמון, יו"ר ארגון לתת

עיקר התודעה הציבורית הרחבה באשר למהות פעולתו של ארגון לתת מתמצה בדרך כלל לתחום איסוף וחלוקת המזון למעוטי היכולת. עם זאת, מאז הקמתו, וליתר דיוק מהרגע שהתגבשה הת' חושה שהארגון צבר די לגיטימציה ציבורית כתור צאה מעשייה עקבית, רציפה ואמינה לאורך זמן, מושקעות אנרגיות רבות למינוף העשייה ההומניטרית על מנת להציב בלב הדיון הציבורי בישראל את בעיית העוני ואת תופעת אי-הביטחון התזו' נתי' בבסיס הרעיון הזה, ניצבת דרך פעולה שמי' טרתה להפעיל לחץ על הממשלה באמצעות גיוס והנעה של ציבור רחב, ועל-ידי כך להביא אותה לפעול לתיקון אי-השוויון הקיים באמצעים הער' מדים לרשותה.

כך קרה לפני שנתיים, כאשר בעקבות עתירה של "לתת" לבית המשפט העליון בעניין אי-הבי' טחון התזונתי, מצאה את עצמה הממשלה במצב בו בג"צ מחייב אותה להציע תוכנית למאבק באי-הביטחון התזונתי. במסגרת מה שנודע מאז כ"ועדת איצקוביץ'", התחייבה הממשלה למצוא פתרון לאחת התופעות החמורות והמרכזיות שהן ביטוי של העוני בישראל.

החלטתה של הממשלה - באיחור של כמעט שנתיים - להתחיל ביישום המלצותיה של ועדת איצקוביץ', מהווה הוכחה חיה לכך שמודל הפעור' לה שעליו מושתת הרעיון ההומניטרי, הוא המודל הנכון להתנהלותה של החברה האזרחית.

מודל הפעולה הזה, אותו אימצה לתת עם הק' מתה, מבוסס על הרעיון הבא: ראשית, יש לזהות חולשה במצב החברתי במדינה. בהמשך, צריך לגבש פתרונות יישומיים לליקוי זה באמצעות פעולה מוגבלת באופייה מחוץ, אך כזו המשלבת ציבור רחב ככל הניתן בחברה הישראלית מאידך. זאת, במטרה לנצל את הדיון הציבורי שנוצר סבי' בה כדי לאלץ את הממשלה לספק מענה כולל ורחב היקף שישים קץ לבעיה. לאחר יותר מעשור של פעילות בנושא, ההישגים וההתפתחויות הצ' פיות בנושא אי-הביטחון התזונתי מהווים הוכחה לתקפותו וליעילותו של מודל פעולה זה.

הצלחה זו מדגימה כמה מן המרכיבים המרכזיים של פעולתנו:

- 1.** המודל הזה אינו פוטר את הממשלה מאחר' ריות ואינו מנציח מצב קיים; הפוך מכך, הוא הוכיח את עצמו כאחד המודלים היעילים ביותר במטרה לאלץ את הממשלה לממש את אחריותה.
- 2.** החברה האזרחית בישראל הצליחה במקום בו הפוליטיקה הקטנונית והוויכוחים האידיאולוגיים שאבד עליהם הכל נכשלו כישלון חרוץ.
- 3.** בחברה הישראלית הולך ומתגבש מאזן כור' חות חדש, שבו "המגזר השלישי" הופך בהדרגה לכוח חברתי שלא ניתן עוד להתעלם ממנו.
- 4.** למרבה הצער, סוג זה של פעולה מהווה הוכ' חה נוספת לחדלון של המפלגות הפוליטיות בי' שראל להציע חזון חברתי אמיתי ולנקוט בפעולות

קונקרטיות ויעילות לשיפור פני החברה.

5. המגזר הפרטי וכלי התקשורת הם בני הברית המועדפים לפעולה כזאת. ללא הירתמות המגזר הע' סקי והעיתונות, לא היינו יכולים להעביר את המסר שלנו, ומכאן הצורך האקוטי בכינון דו-שיח בונה ופז' רה עם המדיה. גם למגזר הפרטי שמור תפקיד, הן מבחינת יכולות המימון שלו והן בהיותו מעצב דעת קהל, ללא טאבוים או דעות קדומות, החל מהבנ' קים, עבור בתעשיית המזון וכלה בהייטק.

6. רק הפעולה לבדה מעניקה לגיטימיות למתי' חת ביקורת; כיום יש ארגונים ופרטים רבים מדי הנוטלים לעצמם את זכות הדיבור מבלי שתתלווה לכך לגיטימיות הנובעת מעשייה שתוצאות בצידה. עקב כך, נגרם לעיתים תכופות נזק רב יותר מתור' עלת למטרה שהם מתיימרים לשרת, הן במישור התדמייתי והן במישור התוצאתי.

כל שנותר עתה, הוא להמשיך לפעול ביתר שאת על מנת לוודא ש"הרגל בדלת" אכן מביאה, הלכה למעשה, לפעולה ממשלתית אקטיבית ביישום מדיניות שנועדה להוסיף רובד נוסף לה' תמודדות עד היום עם בעיות העוני, הפערים הח' ברתיים ותופעת אי הביטחון התזונתי. לאחר מכן, נוכל לעבור שלב, בכדי לעגן את המדיניות הזו בספר החוקים של המדינה. ומה אחר כך? אנחנו בלתת מתחייבים להמשיך לעשות, לזהות את החולשה האקוטית הבאה בחברה הישראלית ולהתחיל לפתח מודל לפתרונה.

שנים של הזנ(ח)ה עו"ד ערן וינטרוב, מנכ"ל ארגון לתת

מזה זמן נדמה כאילו העוני הוא תופעה חדשה מהשנה האחרונה, אחד מה־פירות הבאושים של המשבר הכלכלי העולמי והמיתון בישראל. כאילו לא מדובר בעשרות שנים של הזנחה ומדיניות אנטי חברתית, כאילו שהעוני והפער החברתיים הם לא יעד עיקרי בסדר העדיפויות הלאומי של ישראל או לא על סדר היום כלל.

העוני והמצוקה מונעים מישראל להפוך למדינה מפותחת ומכבידים על החברה הישראלית להתמודד עם המורכבויות והמטענים שאנחנו סוחבים איתנו כתוצאה מההיסטוריה שלנו, התמהיל התרבותי והעדתי, המחלוקות האידיאולוגיות והאיומים הביטחוניים הקיומיים. העוני הוא איום קיומי, מכיוון שהוא מרחיב בהתמדה את השוליים שנוגסים מלמטה ברוב שכבות האוכלוסייה ויוצרים הלכה למעשה חברה שלישית בתוכנו.

הבעיה האמיתית שלנו היא לא המשבר הכלכלי, שכמו מלחמת לבנון השנייה, רק מדגיש ומקצין את המצוקה, יוצר לה קהלים חדשים ומזמן התמורה דדויות בתחומים נוספים. הבעיה האמיתית שלנו היא המשבר החברתי; לאף אחד מאיתנו לא מספיק אכפת. אם היה לנו ראש ממשלה שבאמת אכפת לו, הייתה כבר תוכנית ממשלתית ויעדים לצמצום העוני. אם הטייקונים והתאגידים הגדולים לא היו מסתפקים ב"אחריות חברתית" או "תרומה לקהילה" אלא מגייסים את הכוח העצום שלהם, הכסף וכישורי הניהול ופועלים לשנות את המצב. אם לעמותות היה אכפת עד הסוף, הן היו מאחדות כוחות ויוזמות מאבק חברתי שעוד לא היה כאן, ואם לציבור הרחב, לאנשים ברחוב, היה ממש אכפת, הם היו בוחרים רק ראש ממשלה שהיה מתחייב לפתור את הבעיה ולהוציא את ישראל מהמשבר החברתי בו היא מצויה כבר שנים רבות.

אנחנו, האנשים שמרכיבים את החברה הישראלית, נאלצים להתמודד עם שנים רבות של הזנחה. הזנחה את עצמנו והזנחה של הדברים החשובים באמת.

ההזנחה הזו גרמה לנו לקבל כמעט בשוויון נפש את העובדה שחיים (בקושי) בתוכנו ניצולי שואה עריריים, בלי שיניים לאכול ובלי מה לאכול, לעיתים גם בלי קורת גג. התרגלנו גם לכך שכל ילד שלישי שנראה סביבנו חווה אלימות או מצוקה - האם שאלנו את עצמנו באמת איך הילד הזה יכול להיות "דור העתיד" ומה זה אומר לגבי העתיד שאנחנו מזמנים לעצמנו? נראה לנו טבעי כנראה לראות אנשים עומדים בתור לחלוקת סלי מזון (מזל שגם טבעי לנו לתרום להם משהו לקראת החגים). הזנחנו את עצמנו כל כך עד שהחלטנו לקבל את המציאות וגם לתייג אותה, כך שברור לנו שחלק ניכר מהחרדים, הערבים, האתיופים והתושבים בפריפריה חיים בעוני ונלחמים להישרדותם. ההזנחה גרמה לנו לקטר קצת ולישראלים יפים רבים להתנדב ולסייע, אבל לא לעשות משהו כחברה עם העובדה שאנחנו חיים בסביבה רווית אלימות, פשע ועוני.

אחרי 13 שנים של הזנה וסיוע לעשרות אלפי ישראלים במצוקה, תוך ניסיון כנה לשמור על אמון, צניעות ושקיפות, אחרי מאמצים אדירים להניע מאות אלפי פים לפעולה ולהעלות את המודעות החברתית, לשנות דפוסי מחשבה והתנהגות בקרב הציבור הרחב ולעצב ערכים אצל בני הנוער, אנחנו בלתת מרגשים שהגיע הזמן להפסיק לעשות לעצמנו הנחה. לכן, החלטנו לעשות משהו שיתרום להפסקת ההזנחה בתחום ההזנה והמחסור במזון ובאמת ישנה את המצב.

במסגרת דו"ח העוני האלטרנטיבי 2009 מובאת הצעתנו לפתרון (או לכל הפחות לצמצום ניכר) של בעיית אי הביטחון התזונתי בישראל, באמצעות הקמת מיזם לאומי וכינון שיתוף פעולה תלת מגזרי בין הממשלה, המגזר העסקי והחברה האזרחית. המטרה שלנו היא לחולל מפנה בגישה לבטיח ובדרך כיס להתמודדות עימה, ולשם כך אנחנו נכונים לעשות כל מה שדרוש. אין לנו אספירציות להיות אלה "שייהנו" מהמצב החדש שייווצר ולעצמנו אנחנו לא רוצים דבר, למעט התוצאה עצמה.

התפיסה שלנו, היא שהתפקיד ההומניטרי של ארגון אזרחי כמו לתת, הוא לזהות את הצורך, להיות היזם, ליצור מודל עובד, לרתום את הממשלה ו"לצאת מהמשחק" ולעבור לתחומים אחרים הדורשים מענה. אם המהלך של הקמת "המיזם הלאומי לביטחון תזונתי" יצליח, נוכל תוך שנים ספורות לממש את החזון שלנו ולהפסיק לפעול בתחום של איסוף וחלוקת מזון לנזקקים.

המיזם הלאומי לבטחון תזונתי

פתח דבר

מזה כשלוש שנים, מקדם ארגון לתת את היוזמה להוביל מהלך שעשוי לשנות את מפת אי הביטחון התזונתי בישראל ואת מערך הסיוע הפיסי לנזקקים. ביישום נכון של תשתית הפעולה לאיסוף וחלוקת מזון יוביל המהלך לצמצום משמעותי של בעיית אי הביטחון התזונתי. אין מדובר ברעיון מהפכני, שכן מודלים דומים מיושמים במדינות מערביות מתקדמות בעולם, אולם הגישה לבעיה חדשנית ופורצת דרך, כאשר בסיס הרעיון מושתת על מספר עקרונות יסודיים:

1. מימוש תפקיד החברה האזרחית בפיתוח מודלים יעילים המספקים מענה לבעיות חברתיות שאינן מטופלות על ידי המדינה.

2. שיתוף פעולה תלת מגזרי: ממשלה - מגזר עסקי - עמותות ליצירת פתרון מספק לבעיה מורכבת, עמוקה ורחבה כמו תופעת אי הביטחון התזונתי מוביל למצב ממנו נהנים כל הגורמים המעורבים.

3. בניית מודל המתבסס על ניצול יתרון מובהק לגודל, איגום משאבים קיימים ויעילות שלא הייתה מושגת בדרך אחרת.

עתה, לאחר מיפוי הפוטנציאל ובדיקת סיכויי ההצלחה, ביצוע עבודת תכנון מקיפה, שכנוע ורתימה של חברות, קרנות, אישים וגורמי מפתח בכל המגזרים, גיוס משאבים, כינון צוות היגוי אסטרטגי (המורכב מבכירי תעשיית המזון, המגזר העסקי והקרנות הפילנתרופיות) וביצוע היערכות בשטח, התגבשו התנאים המתאימים להתחיל וליישם את המהלך בזמן הקרוב.

לשמחתנו, גם המדינה מאותתת שהיא נכונה להתחיל לקחת אחריות ולהתמודד עם הנושא אחרי שנים ארוכות של התעלמות מהבעיה. אחרי תקופה ממושכת שכללה הגשת עתירה של ארגון לתת לבג"צ במטרה לחייב את המדינה לקחת אחריות על הביטחון התזונתי של אזרחיה והקמת ועדת איצקוביץ' לפני יותר משנתיים, התבשרנו בזמן האחרון כי סוף סוף הוחלט על ידי ראש הממשלה, שר האוצר ושר הרווחה, לממש את מסקנות הוועדה, להקצות 50 מיליון ₪ לשנה לנושא, להסדיר את פעילות עמותות המזון, ולבצע, הלכה למעשה את הצעד הראשון בדרך לצמצום בעיית אי הביטחון התזונתי בישראל.

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

רקע

בישראל פועלות יותר מ-200 עמותות העוסקות בחלוקת מזון. על פי הערכת ארגון לתת¹, לפחות 223,000 משפחות מתוך המשפחות המוגדרות כעניות על פי המוסד לביטוח לאומי, סובלות ממחסור במזון או מאי ביטחון תזונתי ואינן צורכות את סך המזון הדרוש לקיום מינימלי בסיסי מאוזן ובריא. לפי דו"ח העוני האלטרנטיבי של לתת, 50.3% מהמשפחות שמקבלות סיוע במזון על ידי עמותות וולונטריות נמצאות עדיין מתחת ל"קו הרעב"² והמשמעות היא, שאותן משפחות נמצאות במצב של אי ביטחון תזון נתי. עקב מצבן הכלכלי, נאלצות משפחות רבות לוותר על רכישת מזון בכדי לממן את ההוצאה הנדרשת על קיום וצריכה של מוצרים בסיסיים אחרים (כגון: תרופות, תשלומי מיסים, שכ"ד/משכנתא, חינוך וכד')³. כמו כן, כתוצאה מחוסר יכולת של העמותות לתת מענה לכלל הצורך, פעמים רבות המשפחות אינן מקבלות את הסיוע על בסיס קבוע, עובדה המקשה מאוד גם על תכנון משק הבית. במקביל, ריבוי הארגונים הוולונטריים הפועלים בשטח וכן גופים פרטיים העוסקים במלאכה, ללא תיאום ואיגום משאבים מספק וללא רגולציה, בקרה ופיקוח אפקטיביים, תורמים לחוסר יעילות ואי הלימה משמעונית בין הצורך למענה, כך שמתקיים קושי מהותי ליצור התמודדות ראויה עם הבעיה⁴. לצד הצורך הרב בסיוע והתשתית החלקית הקיימת למתן מענה, עולה כי מדי שנה מושמד בישראל מזון בשווי של כמיליארד שקלים⁵, אשר התארגנות נכונה תאפשר להציל חלק ניכר ממנו.

1. המבוססת על מחקרי שטח, איסוף נתונים מעמותות המזון בישראל, הצלבת נתונים של הלמ"ס, המוסד לביטוח לאומי, אגפים לשירותים חברתיים ומחקרים שונים בנושא.
2. קו הרעב העומד על 2,719 ש"ח היוג סך ההוצאה החודשית הנדרשת על מזון למשפחה בת חמש נפשות, על פי סל התזונה הבסיסית של משרד הבריאות, גבוה באופן משמעותי מההוצאה בפועל 1,714 ש"ח עפ"י הלמ"ס או 1,960 ש"ח עפ"י ארגון לתת. הפער בין ההוצאה הנדרשת לבין ההוצאה בפועל, הנמוכה משמעותית עקב המחסור במשאבים, עשוי להסביר את הסיבה להיווצרות תופעת אי הביטחון התזונתי במשפחות הנזקקות.
3. עפ"י דו"ח פני החברה בישראל מס'2 של הלמ"ס (אוקטובר 2009) 21% מבני 20 ומעלה דווחו שויתרו על אוכל בשנת 2007 עקב קשיים כלכליים ומדובר בעליה של ר נקודות אחוז ביחס לשנת 2003 (14%).
4. ראה ההמלצה להסדרת משק העמותות מתוך דוח הועדה הבינמשרדית לבחינת אחריות המדינה להבטחת הביטחון התזונתי של אזרחיה (מרץ 2008).
5. ע"פ עבודת תכנון ומיפוי פוטנציאל התרומות בתעשיית המזון שנעשתה עבור ארגון לתת במשך שנה ע"י חברת פרוגרמה המתמחה בתכנון לוגיסטי, ובהתבסס על איסוף נתונים ופגישות עם עשרות גורמים מקצועיים וספקי המזון המובילים במשק.

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

אוכלוסיית היעד

◀ 200,000 המשפחות העניות ביותר, הזקוקות לסיוע פיסי במזון.*

הצורך

◀ שיעור הסיוע: מענה על 20% לפחות מסך ההוצאה של משפחה על מזון, היינו 300 ₪ לחודש*.

◀ היקף הסיוע הנדרש: 200,000 משפחות * 300 ₪ לחודש * 12 חודשים = 720,000,000 ₪ לשנה.

המשימה

מתן מענה כולל לבעיית חוסר הביטחון התזונתי בישראל כך שכל המשפחות הזקוקות לסיוע פיסי של מזון יקבלו סיוע בתדירות של בין אחת ליום (במסגרת יום ובבתי תמחוי), עד אחת לשבועיים בעמותות וארגונים המחלקים חבילות וסלי מזון, לרבות מזון טרי, וזאת תוך שמירה על סטנדרטים של איכות המזון המחולק ושמירה על כבוד המִשפחות. המטרה היא לספק לכל משפחה נזקקת סל חודשי בסיסי בשווי של 300 ₪.

בנוסף, תלושי המזון/כרטיסים מגנטיים שיחולקו לקהל יעד מוגדר* ואספקת ארוחות חמות בבתי תמחוי ומוסדות יום, יהיו מערך משלים לסל המזון הבסיסי שיבטיח ארוחה חמה גם עבור אלה שלא יכולים לבשל לעצמם ולילדיהם, יאפשרו לגוון את סל המזון לפי הטעם האישי ויסייעו לנזקקים לשמור על כבודם ולהמשיך להתנהג ככל משפחה נורמטיבית.

הדרך

הקמת מערך של תשתית ניהולית ולוגיסטית ארצית שתוכל לספק את הצורך המוגדר עבור 200,000 המשפחות הסובלות מאי ביטחון תזון נתי, תוך יצירת שיתוף פעולה תלת מגזרי בין הממשלה, המגזר העסקי והמגזר השלישי (קרנות פילנתרופיות ועמותות סיוע וולונטריות).

מרכיבי התוכנית

◀ יצירת תשתית ניהולית ולוגיסטית ארצית (הקמה ותפעול של מרל"ג משוכלל וכינון מערך

לוגיסטי מתקדם של תובלה והפצה), שתהווה את התוכנית הלאומית לביטחון תזונתי בישראל.
 ◀ מעורבות ממשלתית בהובלת הפתרון לבעיה.
 ◀ שיתוף פעולה בין רוב עמותות המזון הלגיטימיות העוסקות בחלוקת מזון, תוך העצמה, התמקצעות, איגום משאבים ושמירה על סטנדרטים אחידים באמצעות קוד אתי.
 ◀ שותפות ותמיכה של הקרנות הפילנתרופיות המובילות בישראל.
 ◀ כינון שותפות עם תעשיית המזון, הספקים, החקלאים וכלל המגזר העסקי.
 ◀ שימוש בידע ובניסיון שנצבר בתחום ההזנה בארץ ובעולם.
 ◀ אופטימיזציה של כמות, איכות ותדירות המזון המחולק ויצירת תזונה מאוזנת אצל הנזקקים.
 ◀ עמידה בתקנים בינ"ל ובסטנדרטים מחמירים של ניהול, רגולציה, דיווח ובקרה.
 ◀ שמירה על כבוד המשפחות מעוטות היכולת.
 ◀ מתן מענה למשפחות העניות והנזקקות ביותר הכוללות אוכלוסיות שאינן נמצאות בשוק העבודה

דה ותלויות באחרים לפרנסתן ובהן ילדים וקשי
שים החיים בעוני.

חלוקת האחריות בין המדינה למגזר השלישי

ממשלה אחריות על הובלת הרעיון, תמיכה והש
תתפות במימון התשתית שתופעל על ידי המגזר
השלישי בהתאם לקריטריונים שייקבעו על ידי
הממשלה, ביצוע רגולציה, פיקוח ובקרה.

מגזר שלישי (עמותות) הקמת תשתית ניהולית
ולוגיסטית לאספקת ארוחות חמות, סלי מזון ות
לושים/ כרטיסים, חלוקה לעמותות קצה או ישי
רות לנזקקים, שימוש בידע ובניסיון נצברים.
קרנות פילנתרופיות ומגזר עסקי מימון תש
תית, ניצול משאבים קיימים, שותפות במיזם.

מקורות המימון

המקור העיקרי ישען על תרומה והצלת מזון
באמצעות שיתוף פעולה אסטרטגי עם תעשיית
המזון בישראל. בכך טמון היתרון הגדול של התו
כנית, המסתמכת על ניצול משאבים קיימים. המי
מון לרכישת מזון נוסף ולתפעול המערך הלאומי
יגיע מהממשלה, מקרנות פילנתרופיות ומהמגזר
העסקי.

תוצאות מצופות

1. צמצום משמעותי של ישראלים השרויים במצב
של אי ביטחון תזונתי.
2. יצירת מכניזם חדש של איסוף וחלוקת מזון ביי
שראל.

יתרונות הפתרון המוצע

- הסדרת נושא הטיפול בבעיית אי הביטחון התזו
נתי בישראל באמצעות שיתוף פעולה תלת מגזרי.
- מתן מענה לאומי כולל ויצירת ערוץ אחד מרכזי
ועיקרי לסיוע פיזי בתחום המזון.
- פיקוח, ריכוז ובקרה על איכות המזון ופעילות
תקינה של עמותות הקצה, באמצעות הכשרה
והעצמה.
- הסדרת נושא חלוקת המזון במגזר השלישי ומ
ניעת כפילויות וחוסר יעילות.
- אספקה יעילה באמצעות מערך לוגיסטי מרכזי
וחלוקה עפ"י קריטריונים ברורים.
- ניצול ומקסום משאבים קיימים בתעשיית המזון .
- שיתוף פעולה בין העמותות הלגיטימיות בתחום.
- מתן מענה לכל המגזרים ופעולה שוויונית, אמי
נה, יעילה ושקופה.

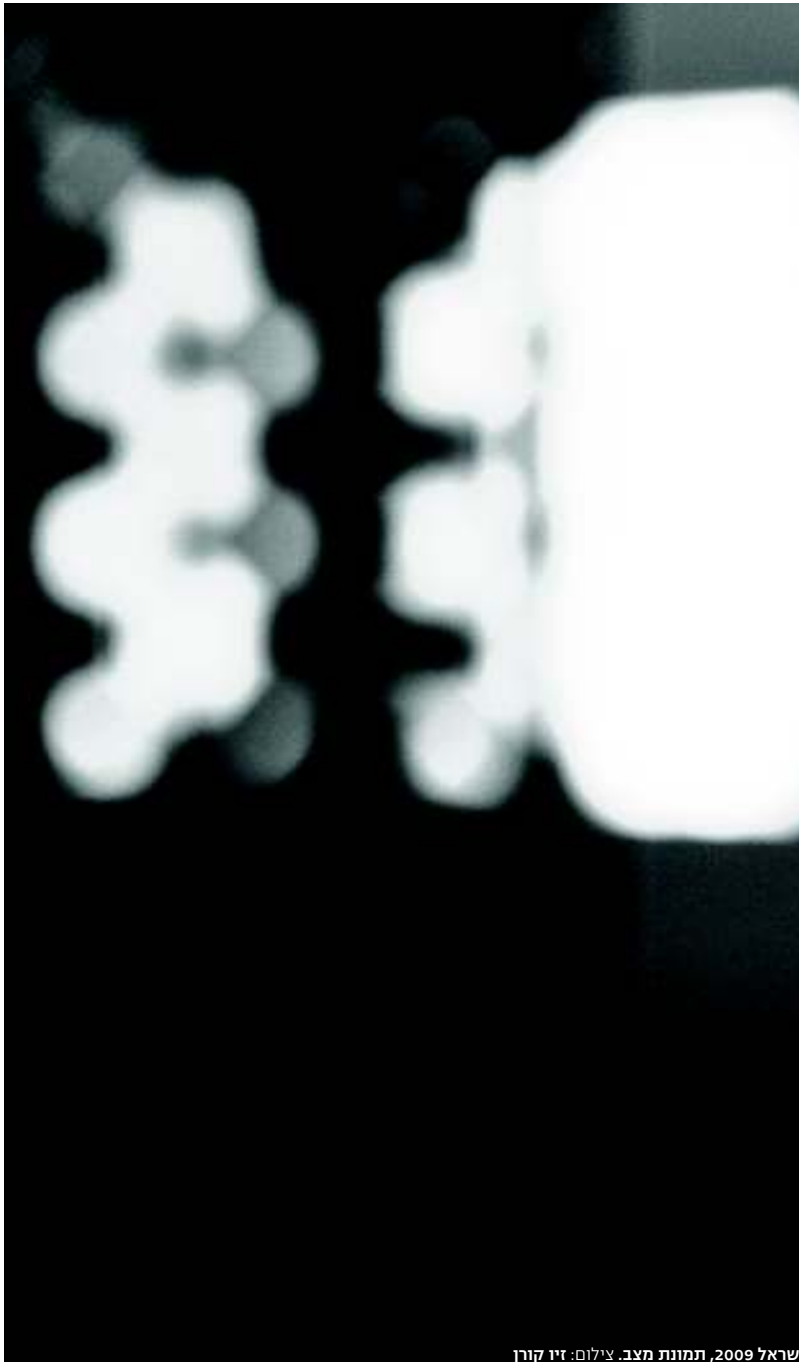
- שמירה מקסימלית על כבוד הנזקקים.
- שימוש בידע ובניסיון קיימים בארץ ובעולם בת
חום ההזנה, על כל מרכיבה.
- גיוון סל המזון ומתן ביטוי להעדפות אישיות בא
מצעות תלושי/כרטיסי מזון.
- אספקת מזון איכותי בתנאים מתאימים ובתדי
רות מספקת.
- חסכון בעלויות על בסיס יתרון לגודל, התבססות
על מזון קיים, איחוד מערכות קיימות וכוח קניה.

סטטוס ולו"ז ליישום

יישום המיזם יתבצע במהלך 2010.

6. תיקבענה בהצלבת נתונים, מתוך המשפחות
המוגדרות כחיות מתחת לקו העוני לפי המוסד לביטוח
לאומי, הגדרה מוסכמת של הלמ"ס, לשכות הרווחה
העירוניות והידע והניסיון בשטח של עמותות המזון.
7. מתבסס על הנחת עבודה לפיה, ההוצאה החודשית
על מזון עבור משפחה בחמישון התחתון, עומדת על
כ- 1714 ₪ עפ"י סקר הוצאות משק הבית של הלמ"ס
(2008) או 1960 ₪ עפ"י נתוני דו"ח העוני האלטרנטיבי של
ארגון לתת (2009)
8. משפחות נורמטיבית שנקלעו לעוני לאחרונה או
באופן זמני וקהל יעד מוגדר שאינו סובל מבעיות נגישות
שונות. תלושי המזון/הכרטיסים המגנטיים הם כלי
משלים בלבד, בעיקר לאור העובדה שהנחות היסוד
של המיזם מושתתות על יעילות המושגת כתוצאה
מהנצלת מזון קיים אשר חלופת התרומה שלו היא
השמדה.

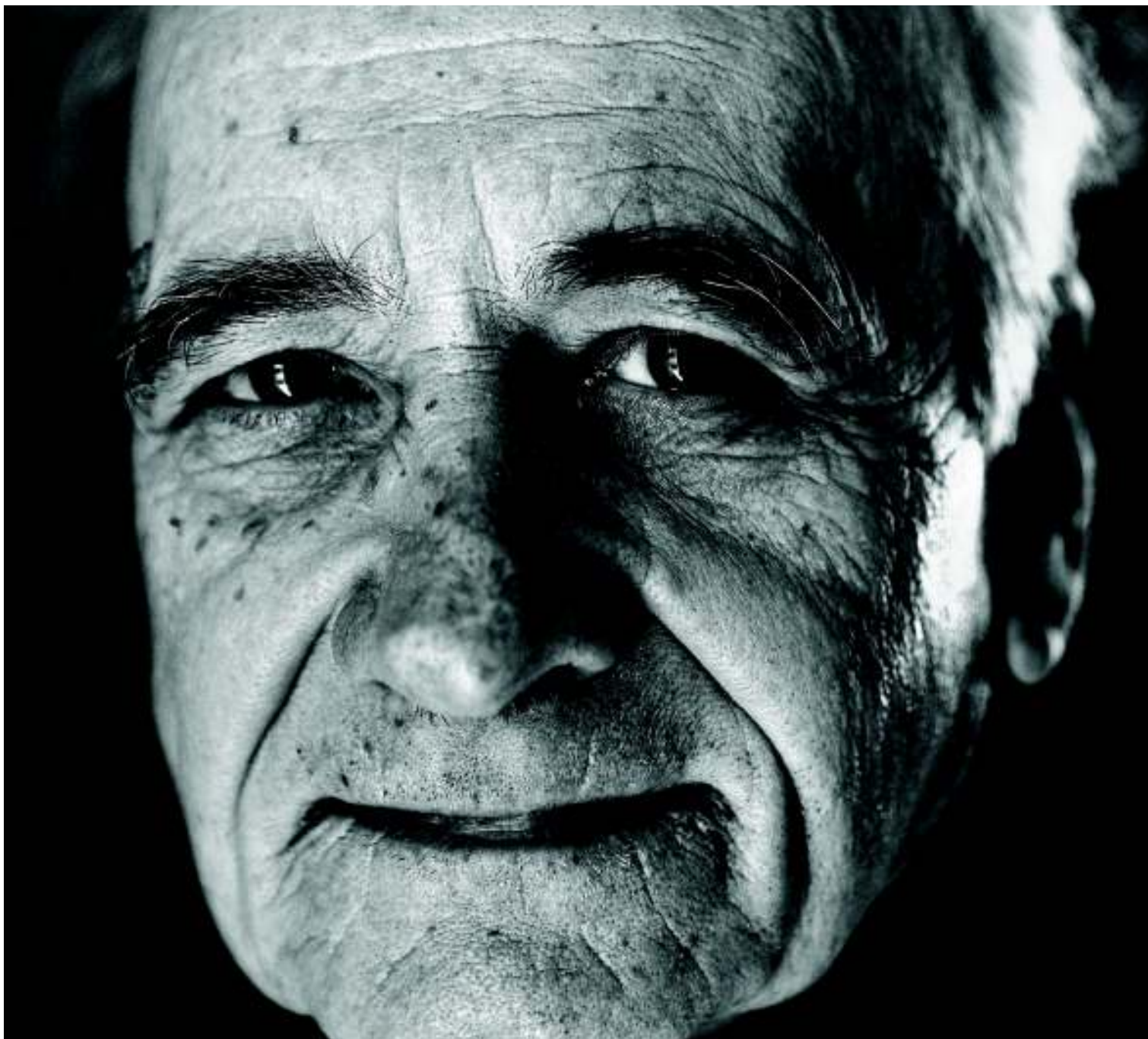

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

בחירות הנזקים לסיוע

ישראל | 2009

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

פרופיל הנזקקים לסיוע

"פרופיל הנזקקים לסיוע" הינו מחקר שטח עדכני וייחודי הנערך בקרב משפחות מעוטות יכולת ובר דדים החיים בעוני ונתמכים על ידי עמותות המזון, על מנת לשרטט את המהות ואת שגרת חייהם של הנזקקים לסיוע ולהביא עדויות אותנטיות על מצבם האמיתי.

מחקר השטח מעניק כלי המאפשר ללמוד מהו עוני ומה משמעות החיים בעוני: מיהם האנשים העומדים מאחורי הסטטיסטיקה? מה אנחנו יודעים עליהם? עם אילו בעיות הם צריכים להתמודד? על מה הם נאלצים לוותר? איך הם תופסים את חייהם, מה הם חושבים על עתידם ועל מה הם חולמים?

מעיון בנתונים שנאספו בכל תחומי החיים, ניתן להבין באופן מקיף את הקשיים איתם מתמודדים הנזקקים, לקבל מושג על החסמים ליציאה מהעדר ני ולהבין מהן הסיבות להעמקת אי-השוויון בחברה הישראלית.

בחרנו להתמקד בבדיקת הפרמטרים הבאים: המאפיינים האישיים והדמוגרפיים של מקבלי הסיוע, תעסוקה, הוצאות והכנסות, דיור, בריאות, תזונה, חינוך, מצב אישי, תחושות המלוות את חיי הנתמכים והשפעת המשבר הכלכלי בשנת 2009.

הבדיקה בוצעה בקרב 519 נשאלים ממגזרים שונים המקבלים סיוע מעמותות, בתי תמחוי ומרכזי חלוקת מזון ברחבי הארץ. המדגם הוא איפוא מדגם מייצג של כלל מקבלי הסיוע במרכזים אלה.

מחקר השטח נערך בחודשים יולי - אוקטובר 2009 על ידי מתנדבי לתת והעמותות השותפות לארגון לתת והוא מביא תמונה מקיפה ועדכנית לשנת 2009.

הכנת השאלון ועיבוד הממצאים בוצעו בסיוע מכון "הגל החדש".

1 השפעת המשבר הכלכלי על אוכלוסיית הנתמכים משקפת מגמה מעורבת. מחד, רבים מהנתמכים מדווחים על הידרדרות במצבם הכלכלי בשנה האחרונה, ורבע אף פוטרו בעקבות המשבר. מאידך, מחצית מהנתמכים מצהירים כי אין שינוי במצבם ביחס לשנה קודמת. ניתן להסביר מגמה זו בכך שאוכלוסיית הנזקקים שמקבלים סיוע זמן ממושך חיה בעוני עמוק ובמצוקה קשה, ללא נכסים או עבודה, עוד לפני תחילתו של המשבר ולפיכך המשבר לא גרם להחמרת מצבם. במקביל, נראה כי בעקבות הפיטורים והידרדרות במצב הכלכלי, גרם המשבר לכניסתם של נזקקים חדשים למעגל העוני.

רבע (25%) מהנבדקים מדווחים כי פוטרו בעקבות המשבר הכלכלי.

44% מהנתמכים מדווחים כי מצבם הכלכלי הידרדר בשנה האחרונה ו 49% מדווחים כי מצבם נשאר אותו הדבר ביחס ל-2008.

2 ילדיהם של הנתמכים מתקשים לקיים אורח חיים נורמטיבי, מצב המהווה חסם משמעותי לפריצת מעגל המצוקה, מוביל להדרה חברתית ותורם להיווצרות דור שני ושלישי למצוקה.

6% מילדי הנתמכים נאלצו לגנוב מזון עקב המצב הכלכלי.

רבע (24%) מהנתמכים שולחים את ילדיהם לעבוד כדי לסייע למשפחתם.

32% מדווחים כי אחד מילדיהם סובל מבעיה חברתית בבית הספר (לעג, נידוי).

62% מהנתמכים טוענים כי אינם מסוגלים לספק לילדיהם תזונה מאוזנת.

חמישית (20%) מהנזקקים מדווחים כי אחד מילדיהם נוטה לאלిמות, 66% מתוכם חשים שנייה זו נובעת מהמצב הכלכלי.

3 אי הביטחון התזונתי נחוזה על ידי הנתמכים כבעיה החמורה ביותר בחייהם ומתבטא בהיבט הקיומי והנפשי.

שיעור ההוצאה על מזון מסך ההוצאה למשק בית מקרב המשפחות הנתמכות עומד על 45% כאשר סך ההוצאה החודשית של משפחה עבור מזון מסתכם ב-1960 ש"ח (סך ההוצאה המשפחתית על מזון, בריאות ודאגה הוא 4,407 ש"ח). שיעור זה נמוך משמעותית מההוצאה הנדרשת בפועל לקיום בטחון תזונתי.¹

מחצית (50%) מהנתמכים מדווחים כי אין להם את המזון המינימלי הדרוש לקיום בסיסי, זאת על אף הסיוע המתקבל מעמותות המזון.

35% מהנזקקים מדווחים על ייאוש ודיכאון בעקבות המצוקה הכלכלית.

רוב (47%) הנתמכים בעמותות המזון מעידים כי הדבר שחסר ביותר לילדיהם הוא אוכל מזין ובמידה ומצבם הכלכלי היה מאפשר זה היה הדבר הראשון אותו היו מעוניינים לשפר.

4 בשל ההוצאה הגבוהה על מזון, מצטמצמת נגישותם של הנתמכים בעמותות המזון לשירותי בריאות, חינוך ושירותים חברתיים נוספים. הנתמכים מוותרים על מרכיבים חיוניים בחייהם כגון קבלת סיוע רפואי, דיור הולם וחינוך לילדיהם. מכלול החסמים הנובעים מהמצוקה והפער משאר האוכלוסייה, מהווה מכשול משמעותי להיחלצות מהעוני ולקיום של חיים בכבוד.

63% מהנזקקים מצהירים כי הם נמנעים מרכישת תרופות וקבלת סיוע רפואי עקב מצבם הכלכלי, נתון המשקף עלייה של 10.5% בהשוואה ל-2008.

מ 2006 חלה ירידה של 36% בשיעור הנזקקים המדווחים כי עומדים בתשלומי שכר דירה או משכנתא.

5 קיימת עלייה בתלות הנזקקים לסיוע של עמותות המזון. הדבר מעיד על חוסר יכולתם של אינדיבידואלים בחברה להתפתח בצורה עצמאית, להיענות מעבר למאבק הקיומי ובסופו של דבר להיחלץ ממעגל העוני.

76% מהנזקקים מקבלים סיוע מהעמותות למעלה משנה. משנת 2006, גדל שיעורם של מקבלי הסיוע למעלה משנה ב 52%.

6 השתתפותם של הנתמכים בשוק העבודה אינה משפיעה על יכר לתם להיחלץ ממעגל העוני. שיעורן הגבוה של משפחות חד הוריות, עבודה במשרה זמנית וחוסר היציבות התעסוקתית מהווים חסם ממשי לכניסה מלאה לשוק העבודה ולהתמדה בו.

35% מכלל הנתמכים בעמותות המזון עובדים, מרביתם מועסקים במשרה חלקית (72%) וזמנית (51%).

משנת 2006, משתקפת עלייה של 59% בשיעור העובדים מקרב מקבלי הסיוע.

85% ממקבלי הסיוע הינן משפחות עם ילדים, שליש (32%) הן משפחות חד הוריות עם ילדים.

80% ממקבלי הסיוע הינם בעלי השכלה תיכונית ומטה.

1. קו הרעב העומד על 2,719 ש"ח הינו סך ההוצאה החודשית הנדרשת על מזון למשפחה בת חמש נפשות, על פי סל התזונה הבסיסית של משרד הבריאות, גבוה באופן משמעותי מההוצאה בפועל ע"י ה"ל"מ 1,685 ש"ח או 1,960 ע"פי ארגון לתת.

ממצאי מחקר פרופיל הנזקקים לסיוע

מאפיינים אישיים ודמוגרפים

⚡ ב-2009 נשים מהוות 69% מסך מקבלי הסיוע.
⚡ קבוצת הגילאים השכיחה ביותר (35%) מקרב מקבלי הסיוע היא 35-44.
⚡ 85% ממקבלי הסיוע הינן משפחות עם ילדים, שליש (32%) הן משפחות חד הוריות עם ילדים.
⚡ 27% ממקבלי הסיוע מגדירים עצמם כחילוניים, 40% מסורתיים ו-21% דתיים.
⚡ 80% ממקבלי הסיוע הינם בעלי השכלה תיכונית ומטה. רק 4% ממקבלי הסיוע הינם בעלי השכלה אקדמאית.

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

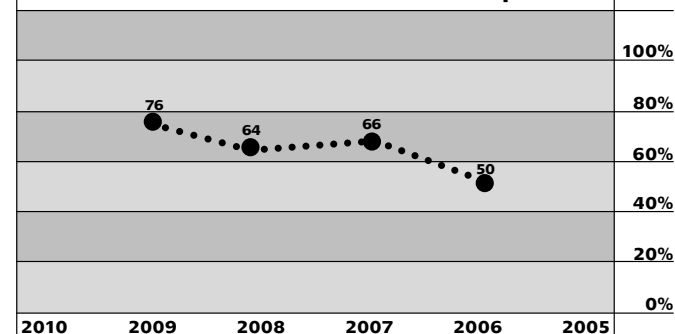
%	N		
28%	145	זכר	מין
69%	358	נקבה	
3%	16	לא השיבו	
100%	519		
		Total	
1%	5	18-24	גיל
10%	52	25-34	
35%	182	35-44	
30%	156	45-54	
15%	78	55-64	
8%	41	65+	
1%	5	לא השיבו	
100%	519		
		Total	
4%	21	רווק	מצב משפחתי
53%	275	נשוי עם ילדים	
2%	10	נשוי ללא ילדים	
32%	166	חד הורי/גרוש/אלמן - עם ילדים	
8%	42	גרוש/אלמן - ללא ילדים	
1%	5	לא השיבו	
100%	519		
		Total	
27%	140	חילוני	הגדרה מבחינה דתית
40%	208	מסורתית	
21%	109	דתי	
11%	57	חרדי	
1%	5	לא השיבו	
100%	519		
		Total	
30%	156	יסודית	השכלה
22%	114	תיכונית חלקית	
28%	145	תיכונית מלאה	
7%	36	על תיכונית	
6%	31	מקצועית	
4%	21	אקדמאית	
3%	16	לא השיבו	
100%	519		
		Total	

משנות 2006 משתקפת עלייה של 59% בשיעור העובדים מקרב מקבלי הסיוע

משך קבלת סיוע מעמותות

76% מהנזקקים מקבלים סיוע מהעמותות למעלה משנה. משנות 2006, גדל שיעורם של מקבלי הסיוע למעלה משנה ב 52%. בין הנתמכים, 15% הם נזקקים "חדשים", שנכנסו למעגל המצוקה בשנה האחרונה, ככל הנראה בהשפעת המשבר הכלכלי.

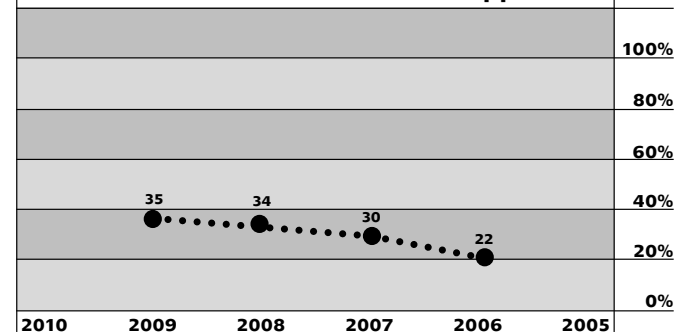
אחוז המקבלים סיוע מעמותה יותר משנה - לפי שנים

תעסוקה

35% מכלל הנתמכים בעמותות המזון עובדים, מרביתם מועסקים במשרה חלקית (72%) וזמנית (51%). מ-2006 משתקפת עלייה של 59% בשיעור העובדים מבין מקבלי הסיוע. מתוך הנזקקים שאינם עובדים, 54% לא עובדים יותר משלוש שנים, כאשר הסיבות לחוסר עבודה הן בעיקר קושי במציאת עבודה (31%) ובעיות בריאות (42%). 3 מתוך 4 נזקקים מצהירים שהם מעדיפים לעבוד על פני קבלת קצבה, גם אם השכר יהיה בגובה הקצבה. רבע (25%) מהנבדקים מדווחים כי פוטרו בעקבות המשבר הכלכלי.

אחוז הנזקקים העובדים - לפי שנים

מרואיינים שעובדים נשאלו: "מהו היקף המשרה?"

2009	2008	2007	2006	
24%	34%	26%	24%	משרה מלאה
72%	63%	72%	71%	סה"כ חלקית
4%	3%	2%	5%	לא השיבו
100%	100%	100%	100%	Total

מרואיינים שעובדים נשאלו: "מהם תנאי העסקתך?"

2009	2008	2007	2006	
42%	36%	41%	71%	משרה קבועה
51%	58%	55%	26%	משרה זמנית
7%	7%	4%	3%	לא השיבו
100%	100%	100%	100%	Total

מרואיינים שאינם עובדים כיום נשאלו: "כמה זמן אינך עובד?"

%	N	
16%	45	עד שנה
20%	56	יותר משנה
54%	152	יותר משלוש שנים
10%	28	לא השיבו
100%	281	Total

מרואיינים שאינם עובדים כיום נשאלו: "למה אינך עובד?"

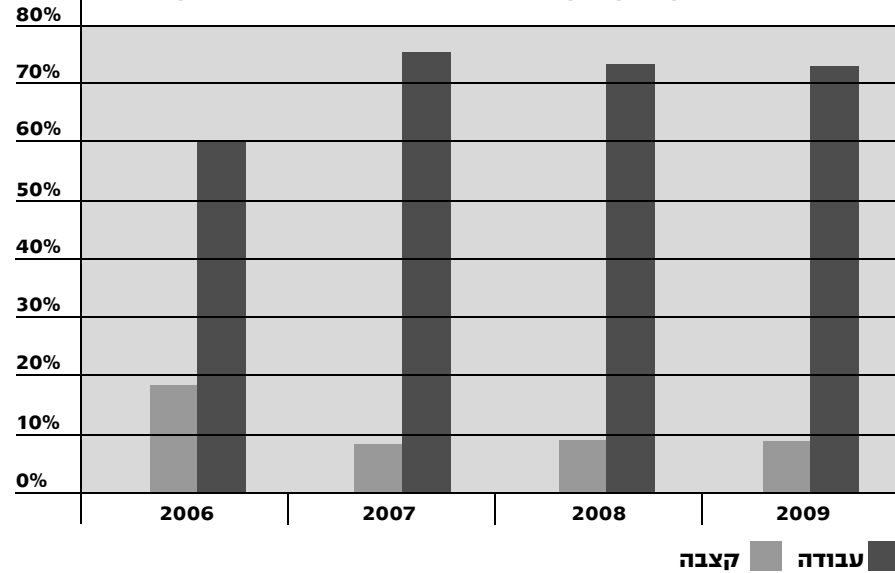
%	N	
31%	87	כי אני לא מוצא עבודה
42%	118	בגלל בעיות בריאות
13%	36	אין לי סידור לילדים
4%	11	לא משתלם לי לעבוד
2%	6	עקב גילי
2%	6	לימודי תורה
6%	17	אחר
100%	281	Total

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

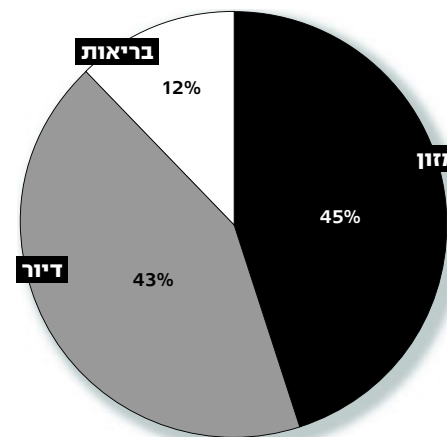
שלושה מתוך ארבעה נזקקים מצהירים שהם מעדיפים לעבוד על פני קבלת קצבה

"במידה והתנאים היו מאפשרים לך לצאת לעבודה (בריאות, פתרון לילדים וכדומה) מה היית מעדיף - לקבל קצבה או לצאת לעבודה בשכר בגובה הקצבה?"

הכנסה והוצאות על מחייה

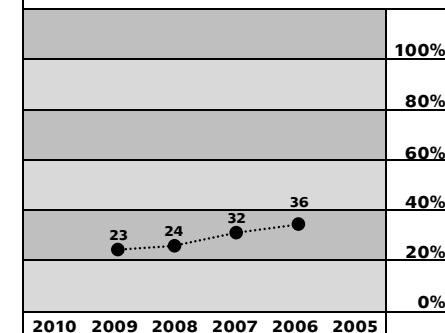
ממוצע ההכנסות של משפחה נתמכת בשנת 2009 עומד על 3,329 ₪ נטו בחודש (כולל שכר וקצבאות).
 4,407 ₪ הוא ממוצע ההוצאות הכולל לחודש על מזון, בריאות ודיור כאשר הנתמכים מעידים כי היו זקוקים ל 6,500 ₪ ע"מ לחיות בצורה סבירה. מדובר בפער של כ- 2,093 ₪ בין הצרכים לבין ההוצאה בפועל ופער של 3,171 ₪ בין ההכנסה הנדרשת לבין ההכנסה נטו.
 ההוצאה על מזון עומדת על 1,960 ₪ ומהווה 45% מסך ההוצאות של משפחה נתמכת ו-59% מסך ההכנסה.

דיווח

66% מהנתמכים לא מצליחים לעמוד בתשלום מי המשכנתא / שכ"ד, ניתן לראות מגמה שלילית בתחום זה בשלוש השנים האחרונות: מ 2006 חלה ירידה של 36% בשיעור הנזקקים המדווחים כי עוברים בתשלומים אלו. כמעט מחצית (49%) מהנזקקים חוששים שיאלצו לפנות את הדירה עקב אי יכולת לממן תשלומי שכ"ד/משכנתא.

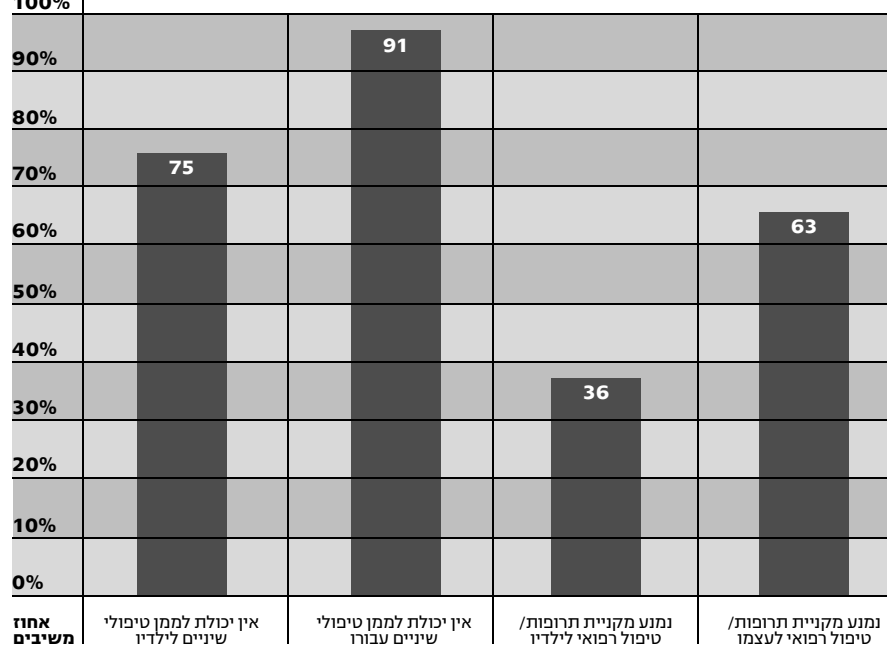
אחוז המסוגלים לעמוד בתשלומי משכנתא | שכ"ד

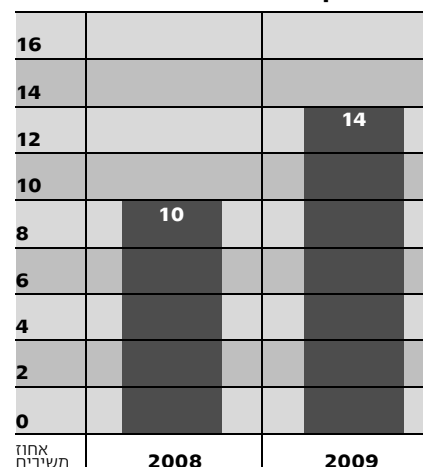
בריאות

63% מהנזקקים מדווחים כי נמנעים מרכישת תרופות או קבלת סיוע רפואי עקב מצבם הכלכלי, עלייה של 10.5% ביחס לשנה שעברה. 14% מהנזקקים מדווחים כי מישוה במשפחתם נפטר עקב חוסר יכולת לממן טיפול רפואי, נתון המשקף עלייה של 40% ביחס ל 2008. אחד מכל שלושה (36%) נתמכים נאלץ למנוע מילדיו רכישת תרופות או קבלת סיוע רפואי עקב מצבו הכלכלי. למעלה מ 90% מהנזקקים אינם יכולים לממן לעצמם טיפול שיניים, 75% מהנתמכים לא יכולים לממן עבור ילדיהם טיפול שיניים ו 60% מהנזקקים אין ביטוח רפואי משלים.

השפעת המצב הכלכלי על נגישות לשרותי בריאות

"האם מישוה במשפחתך נפטר עקב חוסר יכולת לממן טיפול רפואי?"

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

"אני חייב טיפולי שיניים, הכל מפורק אבל מי בכלל חושב על זה"

אסא סימנטוב, בן 59, גרוש + 1, נולד בישראל, מתגורר בנס ציונה.

מתאר ילדות שגרתית ללא מחסור בולט.

"את יודעת, בשירות הצבאי שלי קיבלתי צל"ש על ניתוח שביצעתי בפצוע שנפגע במארב". רוב חייו עבד בבניין כבישים ולאחר מכן כמנהל חברת אבט"ח ואז חלה בסוכרת ואיבד את הרגל "בשלב הזה אמרתי לעצמי – או שאני בוחר לחיות או למות". לאחר כריתת הרגל, חזר לעבודה עד שנאמר לו מביטוח לאומי שלא ניתן לעבוד ובמקביל לקבל קצבה. במהלך תקופה זו נפצע ברגלו השנייה ומשנת 2003 לא עובד. היום סובל סימנטוב גם מבעיות עיניים חמורות ועבר שישה ניתוחים על מנת לנסות להציל את ראייתו.

כשנשאל לגבי מרכיבי התזונה שלו ענה "אין לי דרישות לדברים מיותרים. קשה לי להגדיר כי אני לא רוצה שירחמו עלי. אם הייתי יכול, הייתי קונה מוצרים מסוימים שיכולים להקל על הסוכרת, אבל אין לי כסף".

עקב מצבו הכלכלי נאלץ לוותר גם על קניית תרופות "אני לא יושן בלילה. לא קניתי כבר 4 חודשים כדורים ללחץ דם, כליות, ברזל וכדורי שינה. העלות שלהם היא 350 ש"ח לקנייה ולצרי אין לי כסף. אני חייב טיפולי שיניים, הכל

מפורק. אבל מי בכלל חושב על זה?".

הכנסתו היחידה היא קצבת הנכות שמקבל מהביטוח הלאומי. מסגרת הוצאותיו כוללת תשלום של שכ"ד, מוניות לצורך הגעה לביקורות רפואיות ותשלום חובות שנצברו. סימנטוב מספר כי פעמיים נפל בביתו והשכנים הזמינו עבורו אמבולנס. מאז שקוע בחובות נוספים על כיסוי התשלום עבור שירות זה. בעקבות האירוע ביקש מהשכנים שלא לקרוא לאמבולנס גם כשנופל. באחד מן המקרים, כשמצבו הכלכלי החמיר ולא יכל לנסוע במונית לביה"ח, החליט לנסוע על כסא הגלגלים, התייבש ואושפז.

סימנטוב חולם "לא לקבל דברים מאנשים. אני מרגיש עלוב, בגלל זה אני מש"תדל לא לפנות לאף אחד".

הוא מתאר את בקשת הסיוע מבנו כמצב המשפיל ביותר בחייו. "קשה לי שאני לוקח מהבן שלי. כשאבא נותן לבן האבא צוחק והבן צוחק. כשהבן נותן לאבא, האבא בוכה והבן בוכה". עם זאת, מצהיר כי "למדתי שבמשך הזמן מקבלים חוסן נפשי. אני מקבל קצבה, משלם שכירות ומה שיהיה אחרי זה...יום ביום. הפחד הגדול ביותר עבורי בחיים הוא להיות סיעודי ושלא אוכל לתפקד".

תזונה

מחצית (50%) מהנתמכים מדווחים כי אין להם ולמשפחתם את המזון המינימלי הדרוש לקיום בסיסי, וזאת אף לאחר הסיוע המתקבל בעמותות המזון. 40% אוכלים ארוחה בשרית אחת בשבוע ו 62% נאלצים לוותר על ארוחות בגלל מצבם הכלכלי.

הנתמכים מדווחים כי ילדיהם אוכלים בממוצע שתי ארוחות בשריות בשבוע בלבד ו 62% טוענים כי לא יכולים לספק לילדיהם תזונה מאוזנת. 40% מילדי הנתמכים נאלצים לוותר על ארוחות בגלל המצב הכלכלי של הוריהם וכמעט מחצית (45%) מהנזקקים מדווחים כי ילדיהם לא מקבלים כל יום ארוחה חמה (בבי"ס או בבית).

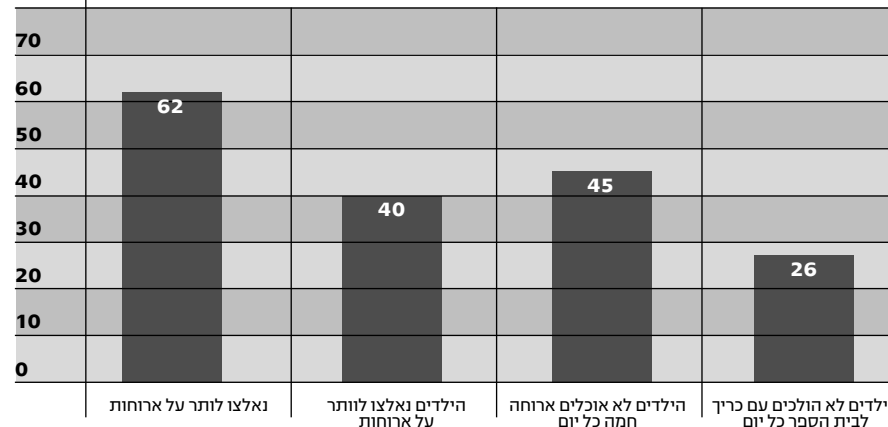
"האם יש לך ולמשפחתך המזון המינימלי הדרוש לקיום בסיסי?"

%	N	
46%	239	כן
50%	259	לא
4%	21	לא השיבו
100%	519	Total

"כמה ארוחות בשריות אתה וילדך אוכלים בשבוע?"

מספר ארוחות בשבוע	ארוחות בשריות בשבוע נתמכים	ארוחות בשריות בשבוע ילדי הנתמכים
0-1	40%	31%
2-3	43%	46%
4-5	7%	6%
6 ומעלה	5%	1%
לא השיבו	5%	16%
Total	100%	100%

השפעת המצב הכלכלי על התזונה

62% מהנתמכים לא מסוגלים לספק לילדיהם תזונה מאוזנת

"יש לי שכנה שחושבת שאני באה אליה בשביל לראות אותה ולא נעים לי להגיד לה שאני באה אליה כדי שתאכיל לי את הילדה"

ישראל אל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

כיל לי את הילדה. אני קודם כל לא רוצה שהילד שלי יגיד "אמא אני רעב". אני צריכה שהילד שלי יבוא מבי"ס ויאכל ארוחה. זה מגיע לו, זו זכותו. אנחנו הגדוד לים יכולים לישון בלי אוכל. הילדים לא".

המשפחה אוכלת ארוחה בשרית וחמה רק בימי שישי בערב. בשאר השבוע חיים בעיקר מתזונה הכוללת פרוסות וממרחים שמקבלים בתרומה. "אני מת' ביישית ללכת לחנות בשר כי יש לי חוב אצלו. לא נעים לי. הוא איש טוב. הוא נותן לי בכבוד, אני צריכה לתת לו בכבוד".

שתי האחיות סובלות אף הן מבעיות רפואיות חמורות אך נאלצות לוותר על קבלת סיוע רפואי ורכישת תרופות. "לפעמים אני יוצאת מהרופא ואני מת' ביישית להגיד לו שאין לי כסף לקנות את מה שרשם לי אז אני קורעת את המ' רשם. אני יושבת בתחנת אוטובוס בייאוש ושואלת את עצמי "מה אני עושה?". אני מעדיפה שהילד שלי יאכל, אני- לא נורא. מקסימום יקרה לי משהו- אני אלך לבית חולים". כשנשאלה מה החלום שלה ענתה: "הילדים פה בחיים לא יצאו לפסטיגל, לטיול. בחיים לא היה להם את זה". יפה מתארת את הבקשה לסיוע כחוויה משפילה שגורמת לה לכאב וייאוש "לפעמים בא לי לשים בלון גז, להרעיל את הילדים וזהו, גמרנו את הסיפור. אנחנו לא נסבול ולא אצט' רך לראות את הילדים שלי סובלים ככה". עם זאת, מתארת את התנא המשר' פחתי כנקודת אור במצב "המזל הוא שאנחנו אחים שאחד דואג לשני. אנחנו מאוחדים. אם לא, איפה היינו?".

יפה עידה, מתגוררת ביפו עם ארבעת ילדיה ומשפחתה המורחבת.

בבית מתגוררות 10 נפשות: יפה וארבעת ילדיה, פנינה אחותה עם שני ילדיה ושני אחיהם הצעירים. אחד מן האחים עיוור, עובד ותומך במשפחה. האח הנור' סף שעבד כל החיים בנגריה, פוטר לפני 3 חודשים ומאז לא מוצא עבודה.

בנה של יפה בן ה-15 לוקה בשיתוק מוחין ולומד בבית ספר מיוחד. בעקבות פטירת אמה שטיפלה בילד, נאלצה יפה לעזוב את עבודתה כטבחית לפני 10 שנים. עלויות הטיפול במחלתו כוללות רכישת טיטולים מיוחדים, אינהלציות, משאפים, אוכל מיוחד ונסיעות תכופות לבית החולים. כסא הגלגלים שבו נעזר מותאם לגודל גופו של ילד ולא מתאים עוד. "אח שלי שילם מאות שקלים על הלחמות של הכסא כדי להתאים אותו לצרכים של הילד כשגדל. כל מה שאני מבקשת זה שידאגו לילד הזה לעגלת נכים. הוא לא מבקש נדבה. עד שלא יקרה לילד הזה אסון אף אחד לא יתעורר".

ליפה ילדה נוספת בת 16 הלומדת בתיכון. "היא תסיים את הלימודים גם אם אצטרך לכרות איבר מהגוף שלי. זה קשה לי מאד אבל אני אעשה הכל כדי שהיא תסיים את הלימודים". שני הילדים האחרים לא סיימו את בית הספר עקב מצבה הכלכלי של המשפחה והצורך לסייע.

יפה ופנינה מספרות על שיגרה של רעב וצמצום בארוחות. "לפעמים אני חייבת לוותר על דברים כדי שהמשפחה שלי תאכל. יש לי שכנה שחושבת שאני באה אליה בשביל לראות אותה ולא נעים לי להגיד לה שאני באה אליה כדי שתא-

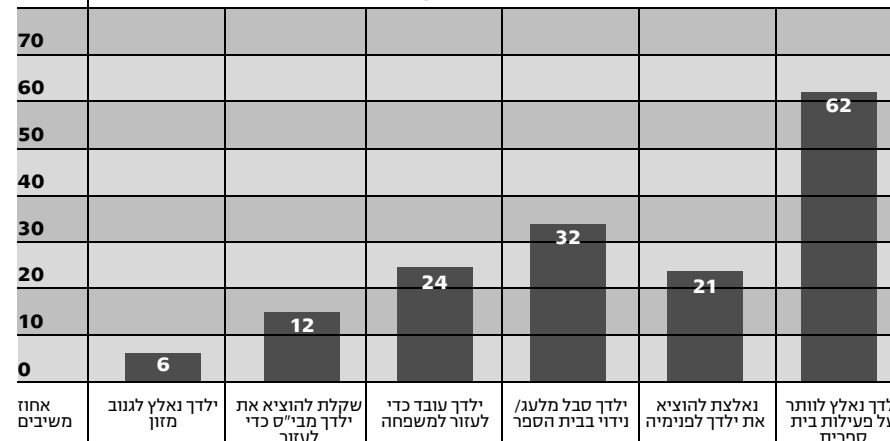
חינוך

רבע (24%) מילדי הנתמכים עובדים כדי לעזור למשפחה, ו-6% מהילדים נאלצו לגנוב מזון בעקבות הקשיים הכלכליים.

21% מהנזקקים מדווחים כי נאלצו להוציא את ילדיהם מהבית למסגרת אחרת עקב חוסר יכולת כלכלית ו-12% שקלו להוציא את ילדם מביה"ס כדי שיעזור למשפחה.

חמישית (20%) מהנזקקים מדווחים כי אחד מילדיהם נוטה לאליומות, 66% מתוכם חשים שנטייה זו נובעת מהמצב הכלכלי, 34% חוששים שילדיהם ידרדרו לפשע או לשימוש בסמים כתוצאה ממצב זה. 62% אחוז מהנזקקים דיווחו כי אחד מילדיהם לא לקח חלק בפעילות בית ספרית כיוון שלא יכלו לשלם עליה, 32% מדווחים כי אחד מילדיהם סובל מבעייה חברתית בבית הספר (לעג, נידוי).

השפעת המצב הכלכלי על נגישות לשירותי חינוך

"באיזו מידה אתה חושש שילדיך ידרדרו לשימוש בסמים או לפשע כתוצאה מהמצב הכלכלי?"

%	N	
14%	73	במידה רבה מאד
8%	41	במידה רבה
12%	62	במידה בינונית
14%	73	במידה מועטה
35%	182	כלל לא
17%	88	אין תשובה
100%	519	Total

"בפורים לא הייתה להם אפילו תחפושת"

אין איך לחמם".

עדי מספר כי המצב משפיע על יכולתו לתת טי" פול הולם לילדיו "היו זמנים שממש לא יכולתי לקנות תרופות והשתמשתי במה שיש. פעם הג' עתי למנהלת בית התמחוי וסיפרתי לה שהילדה חולה בדלקת גרון ואין לי 38 ש לאנטיביוטיקה אז היא נתנה לי כסף. אני סובל מכאבי שיניים, לילות שלמים אני לא ישן. לפעמים יותר משתלם לי לעשות עקירה במקום טיפול".

עדי מביע את חששו כי ילדיו לא ישתלבו חברותית ולא יצליחו לפרוץ את מעגל העוני "הייתי רוצה שהילדים שלי יפרחו, שיפתחו לחברה. הם מתביישים בעוני - לא פתוחים. הילדים לא יכולים להיות כמו החברים שלהם. בפורים, לא הייתה להם אפילו תחפושת. ביום העצמאות כולם יצאו לרחובות ואני לא יכולתי לקנות להם שערות סבתא בדוכנים, אז לא יצאנו. לפעמים אני רוצה לתת לילדים מעצמי ולא יכול. אי אפשר לצאת עם הילדים לקניון, לכולם מסביב יש מותגים, אני לוקח מבית התמחוי בגדים ונעליים לילדים". כנשאל מה החלום שלו ענה "לצאת מכל המבוי הסתום הזה. שתזרח השמש ושאראה את האור בקצה המנהרה. אני לא אוהב לקבל בחינם ללא תמורת כסף אבל אין ברירה. אני לא גדלתי בפינוקים, עבדתי בלי הפסקה ולא פינקתי את עצמי ועכשיו אני לא יכול להרשות לעצמי כלום".

"אני לא מבקש סיוע מהרווחה כי אנשי הרשויות מחכים שאני ארים ידיים ואגיד שאין לי ממה לחיות. הם רוצים לקחת ממני את הילדים. אני מרגיש שלא ניתן לקבל מהם כלום, רק שנאה ורמיסת אנשים. מחכים לטרף. אם אני אצטרך לוותר על הילדים אני אוותר על עצמי".

עדי דסטה, בן 36 חד הורי אלמן + 4, עלה מאתיופיה ב'83.

בגיל 7 עבר לסודן, עבד בסבלות שלוש שנים כדי לממן את המסע לארץ ועלה לישראל עם אמו. העביר את ילדותו בכפר, ללא מסגרות חינוכיות. מתאר את ילדותו כחיים נוחים, שכללו בעיקר עזרה לאב בפרנסת המשפחה.

בשנת 2006, לאחר חודשיים של גטיסה נפטרה אשתו שרה ממחלת הסרטן ועדי נותר לבד בגידול ארבעת ילדיו. בעקבות האשפוז של אשתו, נאלץ לעזוב את מקום העבודה על מנת לטפל בבתם הפעוטה, שהייתה אז בת חצי שנה. "מאז לא חזרתי למעגל העבודה. אני מטפל בארבעה ילדים ואין לי על מי להישען, המשפחה שלי בעפולה. התחלתי לעבוד במסגריות, בחנות מחשבים ועוד, אבל כיוון שהייתי צריך לטפל בילדים ונעדרתי, פוטרתי. העבודות הזמניות שלי רק משרדות חוסר יציבות. אני משתדל אבל לא הולך. אני רוצה לעבוד, אבל הילדים לא יכולים להסתדר בכוחות עצמם".

לעדי שלוש בן ושלוש בנות בני 4.5-9, אחת מבנותיו סובלת מהפרעות קשב ומטופלת אצל קלינאית תקשורת וילד נוסף בעל הפרעות קשב חמורות יותר נמצא בטיפול נויורולוגי.

"לעתים, כשהאופניים מתקלקלות, אין לי איך לקחת אותם לקלינאי תקשורת".

עדי מתאר שגרה של רעב בבית, על אף שהוא משתדל למנוע זאת מילדיו "אני אוכל את השאריות של הילדים, אני פח האשפה שלהם". הוא ומשפחתו אוכלים ארוחות חמות בבית התמחוי פעמיים בשבוע. היתר, "בהתאם למה שיש, אי אפשר לקטוף מהעצים. לפעמים מנתקים גז אז אני צריך לחכות לפני הבישול, לפעמים חשמל אז

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

מצב אישי ותחושות המלוות את חיי הנתמכים

כמחצית (51%) מהנבדקים מדווחים כי הם חיים בעוני ובמצוקה יותר משלוש שנים.

44% מדווחים כי מצבם הכלכלי הידרדר בשנה האחרונה ו-49% מדווחים כי מצבם נשאר אותו הדבר ביחס ל-2008.

למעלה ממחצית (54%) מהנזקקים מדווחים שבגלל מצוקה כלכלית נקלעו למצבים משפיליים, 12% מתוכם מעידים על כך שקיבצו נדבות ו-5% מדווחים על חיטוט בפחי אשפה. כל נזקק שלישי (33%) מדווח על התנסות במצב של רעב, ו-7% אף חוששים למות ברעב. 63% מהנבדקים מדווחים על ניתוק חשמל/מים/גז/טלפון. רבע (26%) מכלל הנתמכים מפחדים שיאלצו לחיות ברחוב.

35% מהנזקקים מדווחים על ייאוש ודיכאון בעקבות המצוקה הכלכלית, אחד מכל ארבעה טוען כי חלפה בראשה המחשבה לשים קץ לחייו, נתון המשקף עלייה של 20% בהשוואה ל-2008.

"האם מצבן הכלכלי בשנה האחרונה השתפר או הידרדר?"

%	N	
7%	36	השתפר
44%	228	הידרדר
49%	255	נשאר אותו הדבר
100%	519	Total

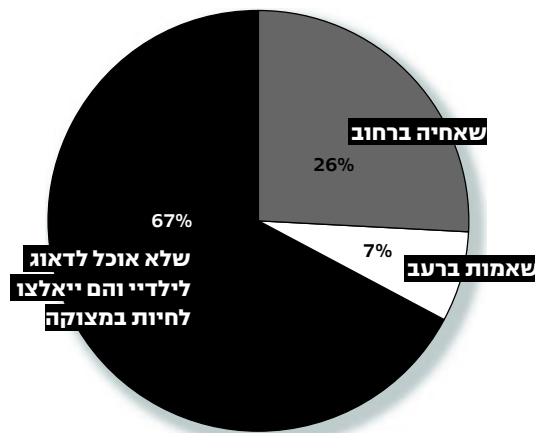
"האם חלפה בראשך המחשבה לשים קץ לחיין עקב המצב הכלכלי?"

%	N	
24%	125	כן
76%	394	לא
100%	519	Total

התנסות במצבים משפיליים

	קיבל מזון מעמותות	קיבץ נדבות	חיטט בפחי אשפה	אסף אוכל מהרצפה
100%				
80%	85			
60%				
40%				
20%				
0%		12	5	4
	אחוז משיבים			

"מה הפחד הכי גדול שלך?"

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

"אם אני לא אחפש בפח מי יעזור לי? אני בהישרדות"

"לפעמים מישוהו בפלאפל נותן לי". לא יכול לבשל לעצמו מכיוון שניתקו לו את הגז בבית. בתו ונכדתו מתגוררות בקריית שמונה. על מנת לממן לעצמו את התחבורה לחתונה קיבץ נדבות. הארוחה הבשרית האחרונה שאכל הייתה במסגרת החתונה.

הוצאותיו השוטפות כוללות תשלום על חובות שצבר במכולת, דיור, חשבונות חשמל ובעיקר מי-מון של התרופות לבעיית הנשימה. דדון מדווח כי הוא נאלץ לוותר על אוכל ותרופות "לא משכתי תרופות של אוקטובר עדיין, כי אני לא יכול לשלם". "כשאתה עובד - יאהבו אותך, תקבל מכה ברגל-לא יכירו אותך".

למרות המצב ובעקבותיו, מתפלל רפאל שלוש פעמים ביום, מניח תפילין ומכין את עצמו לקראת השבת. בדבריו מביע כעס על המצב "אני כועס על המדינה, חבל שהביאו אותי לארץ. אז עלינו לארץ-מה יצא לנו מזה?", "מי שיש לו-יש לו. מי שאין לו-לא יתנו לו". עם זאת, מצוין כי התרגל: "אין, אני חייב להתקיים". כשנשאל על מה חולם ענה "לנסוע לחו"ל, לראות משחק כדור-רגל ברצלונה, ליברפול, מנצסטר - פעם בחיים". דדון מתמהמה לרגע ואז מוסיף "בעצם אני לא יכול לחלום".

**רפאל דדון, בן 58, גרוש + ילדה בת 30
ונכדה. הגיע לארץ ב 1963, בן למשפחה
בת 12 נפשות.**

בילדותו המוקדמת עבד לפרנסת משפחתו. "פעם היו נותנים תלושים למזון ואז יצאתי לעבוד - היום כבר לא נותנים".

רפאל חי בת"א, בדירה בדמי מפתח, עם קירות מתקלפים, חלונות מאולתרים ועובש מכל עבר. ב-75 למד מלצרות בתדמור עבד 20 שנה במלצרות ובמשק בית בתחום המלונאות ולאחר מכן החל לעבוד במשך שנים רבות כאחראי מיון ארצי בדואר. לפני 10 שנים קיבל התקף לב ועבר ארבעה צנתורים, הוכר כבעל 100% נכות ופוטר מעבודתו.

בנוסף לבעיות הלב, סובל היום מבעיות בריי, סכרת ומחלת נשימה (הפסקות נשימה באמצע בלילה). נזקק למכשיר שמסייע לזרימת חמצן. בהתאם לכוחותיו הבריאותיים, מתפרנס מאיסוף פריטים מהרחוב ומפחי זבל ומכירתם, קיבוץ נדבות, תקיעה בשופר בהילולות והדבקת מודעות. "מי ייקח אותי לעבודה, בגיל 60, חולה?".

דדון נתמך כיום בעמותות המזון ועם זאת, המ-קרה ריק. מרבית הדברים שמקבל מעמותות לא מתאימים לחולה סוכרת. ממכירת הבקבוקים מצליח לממן לעצמו "פיתה עם שמנת, שוקו",

"מה מכאיב לך בחיים בגלל המצוקה הכלכלית שבה אתה נמצא?"

%	N	
33%	171	הבושה
56%	290	חוסר היכולת לתת לילדים את מה שהם צריכים
35%	182	ייאוש, דיכאון ומצב נפשי ירוד
9%	47	אין תשובה

אוכל מזין, חוגים וביגוד הם המרכיבים שחסרונם הוא המרכזי ביותר בחיי הנתמכים בעמותות המזון.

47% מהנתמכים בעמותות המזון מעידים כי הדבר שחסר ביותר לילדיהם הוא אוכל מזין ובמידה ומצבם הכלכלי היה מאפשר זה היה הדבר הראשון אותו היו מעוניינים לשפר. 66% מדווחים שהפחד הכי גדול שלהם הוא שלא יוכלו לדאוג לילדים שלהם ושהם יאלצו לחיות במצוקה.

"מה חסר לילדים שלך?"

%	N	
36%	187	חוגים
26%	135	פרטיות בבית
34%	176	בגדים
26%	135	ספרים וציוד לימודי
47%	244	אוכל מזין
22%	125	אין תשובה

"אילו היה לך כסף, מה היית משנה בחיין?"

%	N	
31%	161	עובר לדירה יותר מרווחת
10%	60	עובר לשכונה יותר טובה
49%	254	קונה אוכל מזין
27%	140	קונה תרופות
13%	67	נסע לחופשה עם המשפחה
32%	166	השכלה טובה יותר לילדים (כולל חוגים ומורים פרטיים)
9%	47	אין תשובה

42% מהנתמכים לא מאמינים שיש סיכוי שיצאו ממעגל העוני ורבע (25%) סבורים שגם ילדיהם יחיו בעוני.

חלומם של 20% מהנתמכים הוא שלא יצטרכו להחסיר מילדיהם דבר, 15% חו' למים למצוא עבודה ולפרנס בכבוד את משפחתם ו 14% מבקשים בריאות להם ולמשפחתם.

"מה החלום שלך?"

40%			
20%			20
0%	14	15	
	בריאות ובריאות למשפחתי	למצוא עבודה/לפרנס בכבוד	לתת הכל לילדי - לא להחסיר מילדי צרכים

מחצית (50%) מהנתמכים מדווחים
כי אין להם ולמשפחתם את המזון
המינימלי הדרוש לקיום בסיסי,
וזאת אף לאחר הסיוע המתקבל
בעמותות המזון.

40% אוכלים ארוחה בשרית אחת
בשבוע ו 62% נאלצים לוותר על
ארוחות בגלל מצבם הכלכלי.

מגמות העוני בעמותות המזון

ישראל | 2009

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

מגמות העוני בעמותות המזון

מחלקות העמותות את המזון לכ-50,000 משפחות נזקקות מכלל המגזרים בחברה הישראלית.

חקר מגמות העוני בעמותות המזון הינו עדות עדכנית מהשטח, אשר נועדה להוות ערוץ דיווח והתראה על מגמות העוני בישראל מזווית המבט של רשת ארצית של ארגונים חברתיים העוסקים יומיום בנושא העוני והמחסור לאור אזלת היד הממשלתית.

בדיקות המגמות בקרב עמותות המזון נערכה בחודשים יולי - אוקטובר והיא משקפת את תמונת המצב בישראל במהלך שנת 2009. הכנת השאלון ועיבוד הממצאים נעשו על-ידי מכון "הגל החדש".

המחקר לבחינת מגמות העוני בעמותות המזון משרטט תמונת מצב על הביקוש למזון ועל היקף החלוקה בפועל, צורך המשפחות, הפרופיל הדמוגרפי של הנתמכים, חוסן ויציבות עמותות הסיוע. במהדורה הנוכחית נבחנה גם ההתמודדות של העמותות עם הירידה בתרומות וכן נבדקו ההשפעות של המשבר הכלכלי בישראל 2009.

הבדיקה נערכה בקרב 96 ארגונים מקומיים (עמדות מזון, אגפים לשירותים חברתיים ובתי תמחוי) הפועלים באופן קבוע ומייצגים את כל המגזרים ב-80 יישובים ברחבי הארץ. הארגונים עובדים בשיתוף פעולה עם ארגון לתת, על מנת לאגם משאבים ולפעול תוך תיאום, יעילות ומקצועיות, בכדי לתת מענה הולם למשפחות הנזקקות. יחד,

עיקרי ממצאים ומסקנות

1 המשבר הכלכלי גרם להחמרה ניכרת במצבן של עמותות הסיוע.

השפעתו באה לידי ביטוי בעיקר בהפחתת כמות המזון המחולק, בצמצום הפעילות ובעלייה בפניות הנזקקים. בנוסף, הוביל המשבר להיווצרותם של תחומים חדשים בהם נדרשו העמותות לסייע, ובעיקר בסיוע נפשי ומשפטי. המשבר העמיק והחמיר את המגמה הרב שנתית של הפער ההולך וגדל בין הצורך בשטח לבין יכולת העמותות לספק מענה.

בעקבות המשבר הכלכלי, כמחצית (53%) מהעמותות נדרשו לסייע בתחומים חדשים כאשר 33% מתוכן מעניקות סיוע נפשי לנזקקים.

15% מהנזקקים שפנו לקבלת סיוע מהעמותות הם נזקקים חדשים שפנו בשנה האחרונה, ככל הנראה בעקבות המשבר הכלכלי.

66% מהעמותות מדווחות כי בעקבות המשבר הכלכלי נאלצו לצמצם את פעילות העמותה, בעיקר על ידי הפחתת כמות המזון המחולק ובאמצעות פיטורי עובדים.

2 קיימת מגמה מדאיגה של החרפת תלות הנזקקים בתמיכת העמותות.

רוב המשפחות נתמכות בעמותות למעלה משנה. מגמה זו מהווה אינדיקציה לקושי של העניים להיחלץ מהעוני ולחוסר יכולתם לקיים חיים עצמאיים.

שלוש מתוך ארבע (75%) משפחות הנתמכות על ידי העמותות, מקבלות סיוע למעלה משנה, עלייה של 23% ביחס ל-2008.

בהשוואה לשנה שעברה, חלה עליה של 26% בתדירות הסיוע.

3 הפער בין צרכי הנזקקים לבין יכולת העמותות לסייע להם מעמיק באופן מתמשך ועקבי.

ב-2009 נמשכת מגמת העלייה בדרישת הנזקקים לסיוע ובמקביל ירידה בתרומות. כתוצאה מכך, הפחיתו העמותות באופן משמעותי את כמות המזון המחולק בפועל. מגמה זו תורמת באופן ישיר להרחבת העוני והחרפת תופעת אי הביטחון התזונתי.

65% מהעמותות מדווחות על ירידה ממוצעת של 27% בכמות התרומות, נתון המצביע על עלייה של 16% בכמות העמותות המדווחות על צמצום התרומות ביחס לשנה שעברה.

קיימת מגמה הפוכה בדרישת הנזקקים למזון אל מול חלוקת המזון בפועל: רוב (86%) העמותות מדווחות על גידול בדרישת הנזקקים למזון בשיעור ממוצע של 29%, כאשר כמעט מחצית מעמותות המזון (41%) מדווחות על ירידה ממוצעת של 26% בכמות המזון המחולק בפועל ב-2009.

בחמש השנים האחרונות גדל שיעור הנזקקים המבקשים תמיכה מעמותות פי 3.

שיעור הנזקקים שאינם מקבלים מענה מהעמותות עומד על 29%, נתון המצביע על גידול של 16% ביחס ל-2008.

4 על אף הירידה המתמשכת בכמות התרומות לעמותות, הולך ומתרחב חלקו של המגזר העסקי כמקור מימון לפעילות העמותות.

בהשוואה לשנה שעברה, חלה עלייה של 27% בשיעור עמותות המדווחות כי קיבלו תמיכה מהמגזר העסקי.

5 קיימת הרעה מתמשכת במצבן של האוכלוסיות המוחלשות ביותר בקרב הנזקקים.

בחמש השנים האחרונות ישנה עלייה חדה בשיעור הקשישים והמשפחות החד הוריות הנזקקות לסיוע. בהיעדר טיפול מערכתי ממוקד בצרכים ובחסמים שלהן, נדחקות אוכלוסיות אלו לשולי העוני והמצוקה.

בחמש השנים האחרונות ישנה עלייה (37%) בשיעור הקשישים הנתמכים על ידי העמותות.

30% מהמשפחות המקבלות סיוע מעמותות הן משפחות חד הוריות.

ממצאי מחקר מגמות העוני בעמותות המזון

מגמות בדרישה אל מול חלוקת מזון בפועל

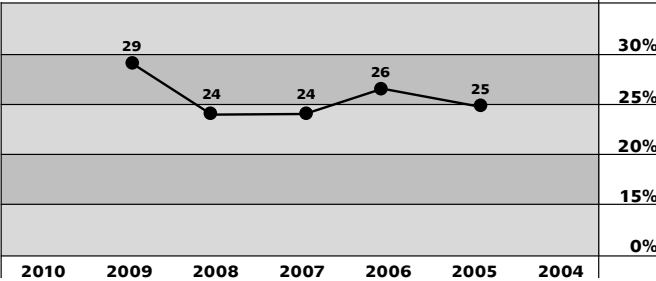
רוב (86%) העמותות מדווחות על גידול בדרישת הנזקקים למזון בשיעור ממוצע של 29%, כאשר 41% מדווחות על ירידה של 26% בממוצע בכמות המזון המחולק בפועל ב 2009. לפי דיווח העמותות, בחמש השנים האחרונות גדלה דרישת הנזקקים למזון פי שלוש.

עמותות שציינו כי חשו בגידול בדרישת הנזקקים למזון נתבקשו לפרט את היקף הגידול בדרישה:

%	N	
11%	9	עד 10%
50%	40	בין 11%-25%
31%	25	בין 26%-50%
1%	1	בין 51%-75%
1%	1	בין 76%-100%
3%	2	יותר מ- 100%
3%	2	לא יודע להעריך
100%	80	Total

גידול של 29% בממוצע בדרישת הנזקקים למזון.

ממוצע הגידול בדרישת הנזקקים למזון בחמש השנים האחרונות:

בחמש השנים האחרונות גדל שיעור הנזקקים המבקשים תמיכה מעמותות פי 3

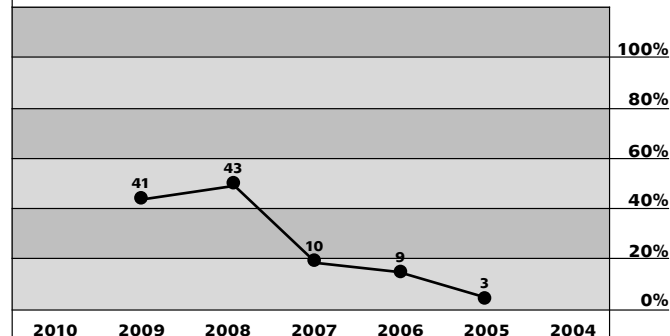

העמותות שציינו כי היה קיטון בכמות המזון שחולקה בפועל בשנת 2009 לעומת שנת 2008 נשאלו לגבי היקף הקיטון:

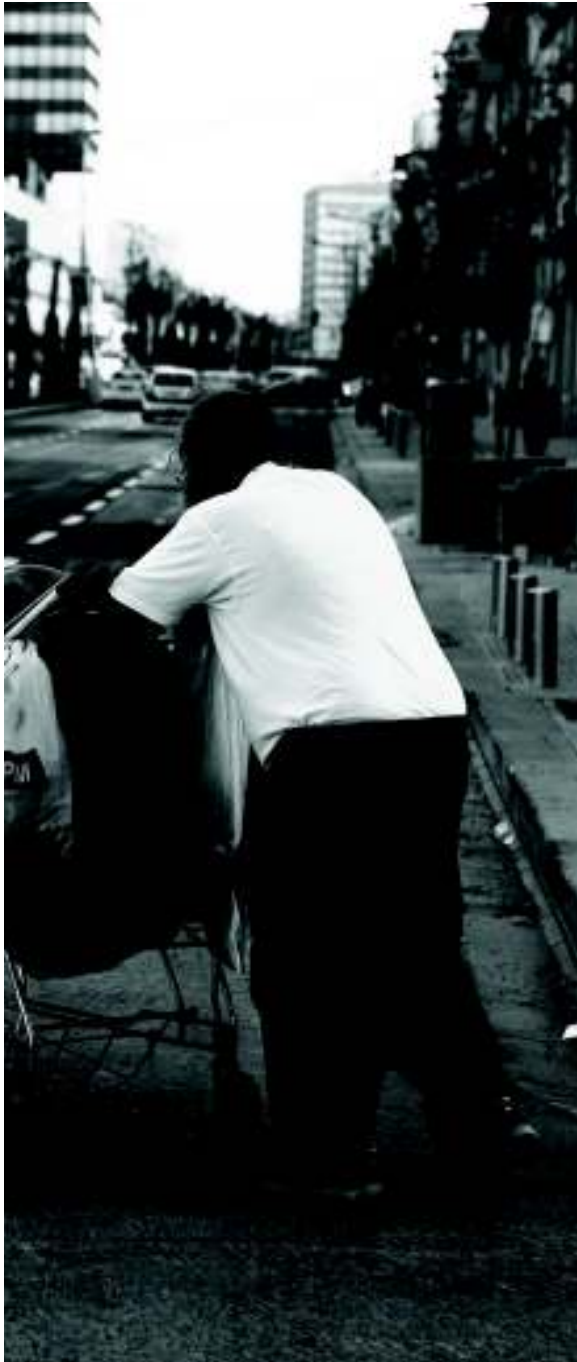
%	N	
24%	9	עד 10%
32%	12	בין 11%-25%
40%	15	בין 26%-50%
3%	1	יותר מ- 100%
1%	1	לא יודע להעריך
100%	38	Total

קיטון של 26% במוצע בכמות המזון שחולקה בפועל.

שיעור העמותות המדווחות על קיטון בחלוקת המזון בפועל בראייה חמש שנתית:

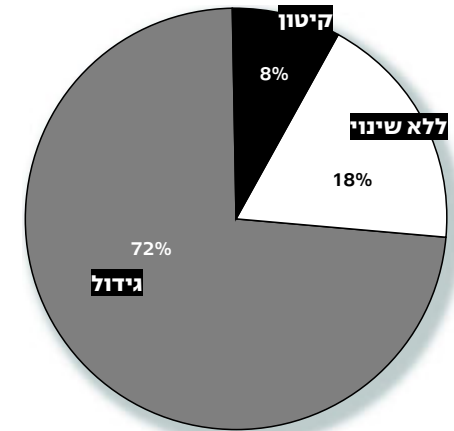
ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

מתן מענה לנזקקים

מרבית העמותות (72%) מציינות כי חל גידול של 23% בממוצע במספר המשפחות שטופלו בעמור תה, עלייה של 9.5% במספר המשפחות ביחס ל-2008. במקביל, שבע מתוך עשר עמותות (69%) לא מצליחות לתת מענה ל 29% מהנזקקים הפונים אליהן, גידול של 16% בשיעור הנזקקים שאינם מקבלים מענה מעמותות ביחס לשנה שעברה.

"האם היה שינוי במספר המשפחות שטופלו בעמותה בשנת 2009 לעומת שנת 2008?"

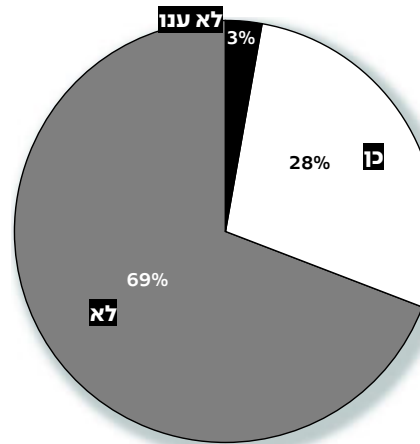

העמותות שצינו כי היה גידול במספר המשפחות שטופלו בשנת 2009 נשאלו לגבי היקף הגידול:

%	N	
עד 10%	17	25%
בין 11%-25%	36	52%
בין 26%-50%	13	19%
בין 51%-75%	1	1%
76%-100%	1	1%
יותר מ-100%	1	1%
Total	69	100%

גידול של 23% בממוצע במספר המשפחות שטופלו על ידי עמותות

"האם העמותה שלכם מצליחה לתת מענה לכל הנזקקים הפונים אליה?"

העמותות שצינו כי אינן מצליחות לתת מענה לכל הנזקקים הפונים נשאלו לגבי היקף הנזקקים שלא מצליחים לקבל מענה:

%	N	
עד 10%	10	15%
בין 11%-25%	23	34%
בין 26%-50%	23	35%
בין 51%-75%	2	3%
76%-100%	3	5%
לא יודע להעריך	5	8%
Total	66	100%

היקף הנזקקים שלא מקבלים מענה מעמותות עומד על שיעור ממוצע של 29%.

שיעור
הנזקקים
שאינם
מצליחים
לקבל מענה
מעמותות
עומד על
29%

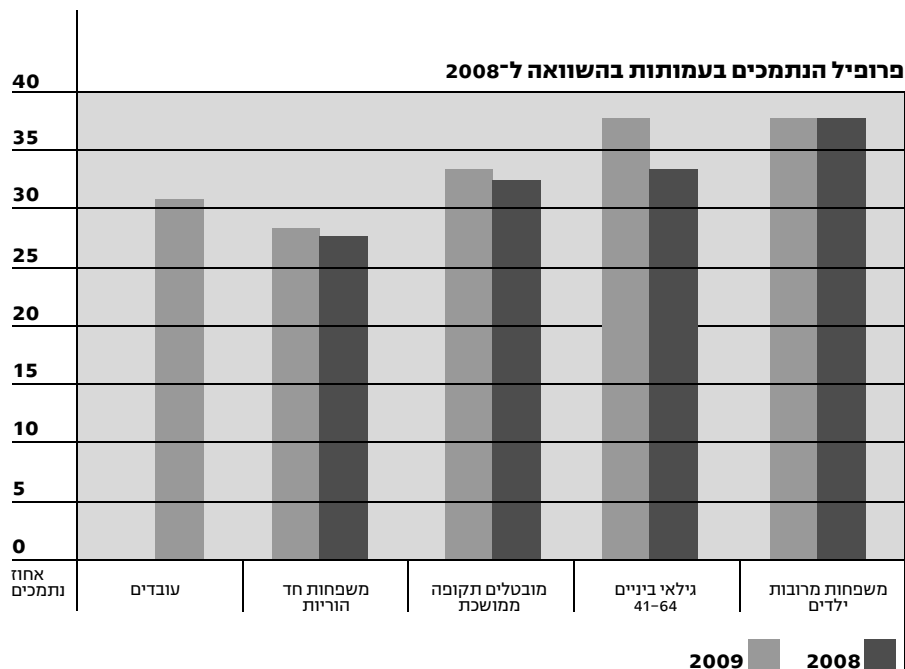
ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

פרופיל הנתמכים בעמותות

בחמש השנים האחרונות ישנה עלייה חדה (של 37%) בשיעור הקשישים הנִּתְמָכִים על ידי העמותות. שיעור הנתמכים בגילאי הביניים (41 עד 64) הוא הגבוה ביותר ועומד על 39%, כאשר אחריו נמצאים שיעור המשפחות מרובות הילדים (38%), מובטלים תקופה ממושכת (35%) ומשפחות חד הוריות (30%). 18% מהנתמכים בעמותות הם בני מעמד הביניים לשעבר, עלייה של 12.5% מהשנה שעברה. שליש (31%) מהנזקקים הינם אנשים עובדים.

”מתוך כלל הנזקקים שמקבלים את תמיכת העמותה, איזה שיעור מהוות הקבוצות הבאות?”

שנת 2009 ממוצע %	שנת 2008 ממוצע %	שנת 2007 ממוצע %	שנת 2006 ממוצע %	שנת 2005 ממוצע %	
38	38	43	40	40	משפחות מרובות ילדים
39	34	44	43	לא נבדק	גילאי ביניים בגיל 41 עד 64
35	34	38	34	43	מובטלים תקופה ממושכת
30	28	33	30	32	משפחות חד הוריות
25	27	29	29	28	עולים חדשים
25	27	16	17	17	צעירים
26	23	21	21	19	קשישים
21	22	28	23	30	נוער וחיילים
20	18	20	17	לא נבדק	חולים כרוניים
18	16	18	21	17	מעמד ביניים עד לא מזמן
14	14	17	14	16	נכים
31					עובדים

תגמות העוני בעמותות המדון

בחמש השנים האחרונות יש עלייה של 37% בשיעור הקשישים הנתמכים

תדירות, משך ואופי התמיכה

שלוש מתוך ארבע (75%) משפחות הנתמכות על ידי העמותות, מקבלות סיוע למעלה משנה.

בהשוואה לשנה שעברה, חלה עלייה (של 26%) בתדירות הסיוע. רוב (58%) העמותות תומכות בנזקקים לפחות פעם בשבוע: כמעט שליש (30%) מספקות תמיכה על בסיס יומי ו-28% מספקות תמיכה על בסיס שבועי. 86% מהעמותות מסייעות לנזקקים במוצרים ושירותים נוספים מעבר למזון המחולק: ציוד לבית, ציוד לבית הספר, חינוך וטיפול בריאותיים.

"מהי תדירות התמיכה השכיחה ביותר שאתם נותנים לנזקקים?"

%	N	
30%	29	יומי
28%	26	שבועי
14%	13	דו שבועי
28%	26	חודשי
100%	94	Total

יציבות וחוסן עמותות המזון בישראל

65% מהעמותות מדווחות על ירידה ממוצעת של 27% בכמות התרומות, מדובר בעלייה של 16% בשיעור המדווחים על הפחתת התרומות. הציבור הרחב ממשיך להיות הגורם העיקרי שנושא בנטל של מימון העמותות (83%).

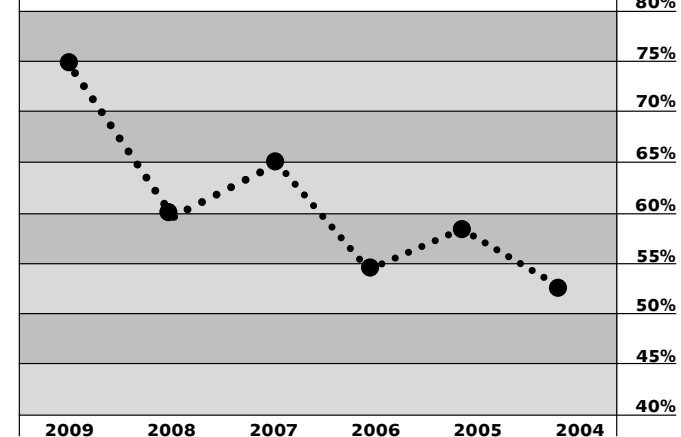
בהשוואה לשנה שעברה, חלה עלייה של 27% בכמות עמותות המדווחות כי קיבלו תמיכה מהמגזר העסקי.

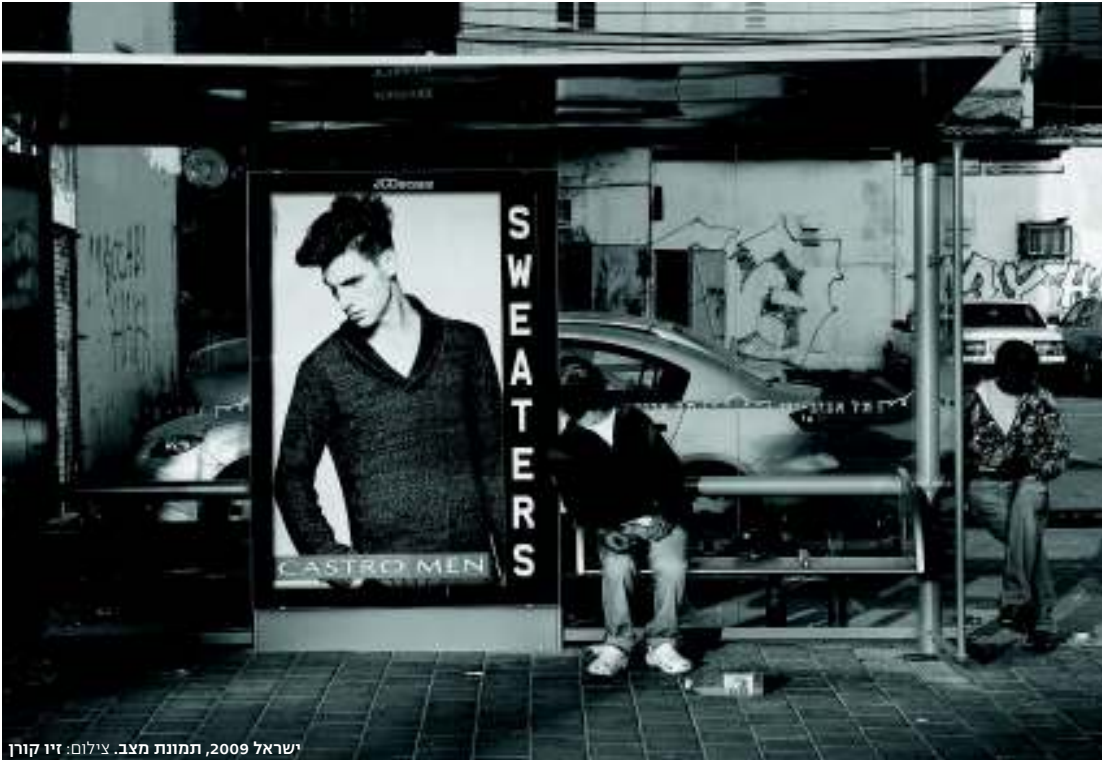
"האם חל שינוי בשנה האחרונה בכמות התרומות הכספיות המגיעות לעמותה?"

%	N	
3%	3	התרומות גדלו
65%	62	התרומות קטנו
25%	24	התרומות נשארו ללא שינוי
7%	7	אין תשובה
100%	96	Total

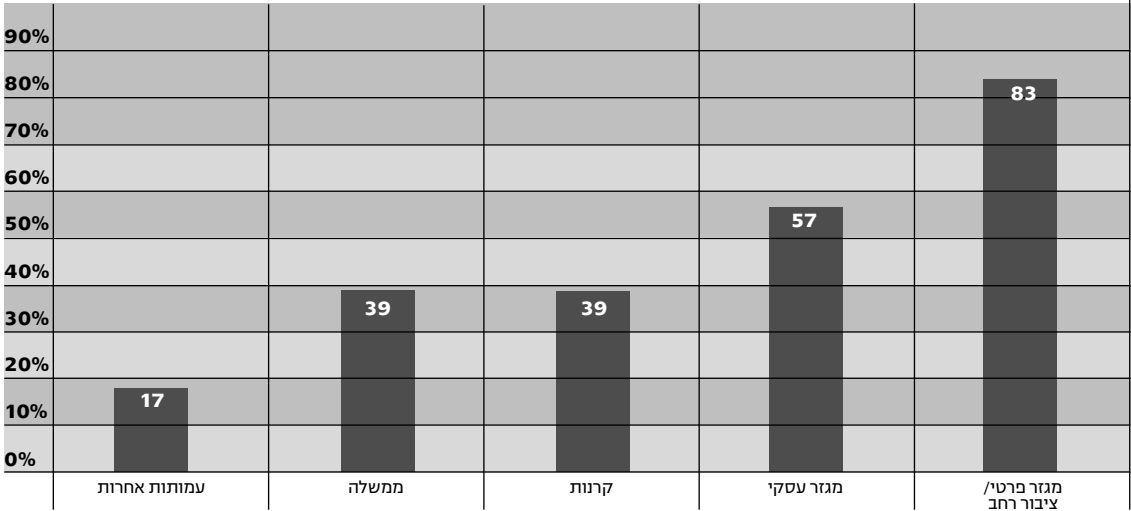
שיעור הנתמכים בעמותות למעלה משנה

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

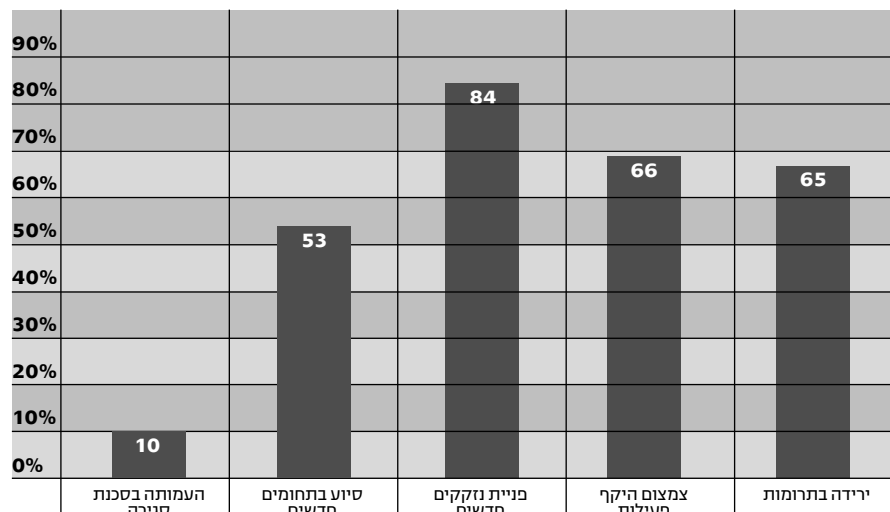
”מהם מקורות המימון של העמותה?” (ניתן היה לציין יותר ממקור מימון אחד):

השפעות המשבר הכלכלי על פעילות העמותות

המשבר הכלכלי השפיע באופן ניכר על מצבן של העמותות: 84% מהעמותות מדווחות על פניית נזקקים חדשים המהווים 15% מכלל הנותמים ו-66% מהעמותות מדווחות על צמצום הפעילות אשר בא לידי ביטוי בעיקר בהפחתת כמות המזון המחולק (22%), בפיטורי עובדים (14%) ובסגירת תחום פעילות (14%).

בעקבות המשבר, נדרשו מחצית (53%) מהעמותות לסייע בתחומים חדשים בעיקר במתן סיוע נפשי לנזקקים (33%) ובהענקת סיוע משפטי (41%).

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

2009
תגמות העוני
בעמותות
המזון
ישראל

65%
מהעמותות
מדווחות
על ירידה
בכמות
התרומות
ביחס לשנה
שעברה

מתוך העמותות שדיווחו על צמצום בהיקף הפעילות עקב המשבר הכלכלי,
 "באיזה אופן צומצמה הפעילות בעמותה?"

%	N	
14%	9	נסגר תחום פעילות
14%	9	פוטרו עובדים בעמותה
2%	1	מסייעים לפחות נזקקים
9%	6	קיצוץ משכורות
13%	8	צמצום בתיכופות החלוקה
8%	5	צמצום במגוון המזון המחולק
22%	14	צמצום בכמות המזון המחולק

מתוך העמותות שדיווחו על דרישה לסיוע בתחומים חדשים,
 "מהם תחומי הסיוע בהם נדרשה העמותה לסייע עקב המשבר הכלכלי?"

%	N	
33%	16	סיוע נפשי
41%	20	סיוע משפטי
24%	12	סיוע בהוצאות משק הבית
16%	8	סיוע לילדים (ציוד לבי"ס/חוגים)
10%	5	סיוע ברכישת תרופות
8%	4	חלוקת ביגוד
8%	4	מזון לתינוקות
2%	1	סיוע במציאת תעסוקה

33% מהעמותות מעניקות
 סיוע נפשי לנזקקים כתוצאה
 מהמשבר הכלכלי

תפילות הציבור ביחס לעוני

ישראל | 2009

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

מחקר תפיסות הציבור ביחס לעוני

תפיסות הציבור ביחס לעוני בישראל הינו מחקר עדכני ומייצג שנערך בקרב הציבור הרחב, אשר מתאר את הדעות העמדות והתפיסות של אזרחי ישראל ביחס לעוני: עמדות הציבור כלפי מדיניות הטיפול בעוני, תפיסת הציבור לגבי היקף בעיית העוני בישראל, מעורבותו והערכת המצב האישי ביחס לעוני. במסגרת הדו"ח לשנת 2009 הושם דגש על תפיסת הציבור לגבי האחריות האישית של מקבלי ההחלטות וכן נבדקה השפעת המשבר הכלכלי על העמדות בנושא החברתי-כלכלי.

סקר תפיסות הציבור הינו מדגם מייצג בקרב 500 גברים ונשים בגיל 18 ומעלה, אשר התבצע במהלך חודש אוקטובר 2009 ע"י מכון "הגל החדש".

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

עיקרי ממצאים ומסקנות

1 הציבור הישראלי מעניק ציון "נכשל" לקובעי המדיניות האחראים על הטיפול בבעיית העוני ואי הביטחון התזונתי וסבור כי תפקוד הממשלה מחריף את המצב.

הציבור מעניק ציון נכשל (פחות מ 5 בסולם של 1-10) לאחראים בפועל על פתרון בעיית העוני במדינה: ראש הממשלה (3.8), שר האוצר (3.35), שר הרווחה (4.65) וראש הרשות המקומית (4.6).

על פי תפיסת הציבור (75%) הממשלה היא זו שאמורה לטפל בבעיית אי הביטחון התזונתי, אולם בפועל הגופים ההומניטריים הם אלו המטפלים בה.

80% מהציבור סבור כי מדיניות הממשלה אינה מסייעת לפתור את בעיית העוני ו-40% סבורים כי המדיניות אף מחריפה את הבעיה. עם זאת, יש שיפור קל בשיעור האנשים שחושבים שמדיניות הממשלה מסייעת לפתרון הבעיה (12%).

2 תמיכת הציבור ומעורבותו בפעילות עמותות הסיוע ממשיכה להיות משמעותית על אף שמסתמנת ירידה בתרומות הכספיות ובנכונות הציבור להתנדבות.

85% מהישראלים מדווחים שתרמו במהלך 2009 כסף, מזון או מוצרים אחרים.

בהשוואה לשנה שעברה קיימת ירידה של 6% בשיעור המדווחים שתרמו כסף.

בחמש השנים האחרונות אחוז המתנדבים נמצא במגמת ירידה משמעותית ועומד ב-2009 על 1% בלבד מכלל האוכלוסייה.

3 על אף המודעות להיקף בעיית העוני, הציבור לא תופס את העוני כנושא הדחוף ביותר לטיפול.

בעיית העוני והפערים החברתיים נתפסת כשלישית בלבד (23%) בדחיפותה מבין הבעיות איתן על מדינת ישראל להתמודד וממוקמת אחרי בעיית החינוך (35%) והביטחון (24%).

משנת 2005 קיימת שחיקה של 21% בתודעה הציבורית ביחס לדחיפות הטיפול בבעיית העוני.

82% מהציבור מאמינים כי בישראל ישנם ילדים רעבים ו-54% אף מכירים אנשים שחיים מתחת לקו העוני.

4 המשבר הכלכלי השפיע לרעה על מצבם האישי והכלכלי של הישראלים.

53% ממשיבי הסקר מדווחים כי נאלצו להוריד את רמת החיים בעקבות המשבר הכלכלי

10% מדווחים כי איבדו את מקום עבודתם ו-25% מתוכם בטוחים שלא ימצאו עבודה בשנה הקרובה.

5 רוב הציבור מאמין כי הסיבה לחוסר יכולת לצאת ממעגל העוני נעוצה בתנאי משרה לא מספקים ושכר נמוך.

32% מהציבור סבורים כי הסיבה העיקרית לחוסר היכולת לצאת מהעוני היא מחסור במקומות עבודה.

20% מאמינים כי שכר נמוך הוא הסיבה לחוסר היכולת להיחלץ ממעגל העוני.

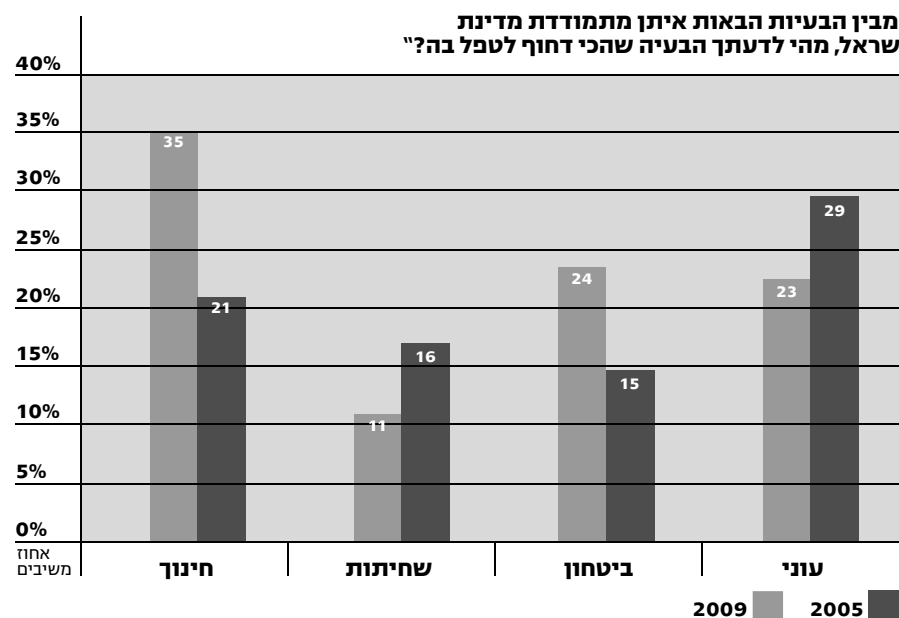

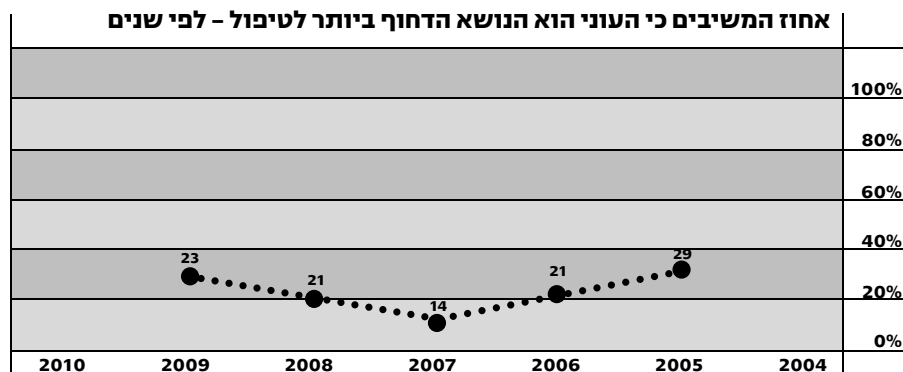
ממצאי מחקר תפיסות הציבור ביחס לעוני

עמדות הציבור כלפי מדיניות הטיפול בעוני

דחיפות הטיפול בעוני

ב-2009 בעיית העוני והפערים החברתיים נתפסו כשלישית בלבד בדחיפותה מבין הבעיות עמן על מדינת ישראל להתמודד. בעיית החינוך נתפסה כדחופה ביותר (35%), אחריה בעיית הביטחון (24%) ובצמוד אליה, במקום השלישי בעיית העוני והפערים החברתיים (23%). משנת 2005 קיימת שחיקה בתודעה הציבורית ביחס לדחיפות הטיפול בבעייה וכאשר משווים את הנתונים לנתוני סקר 2005, רואים היפוך בסדר העדיפויות - העוני ירד מהמקום הראשון בשנת 2005 למקום השלישי ב-2009.

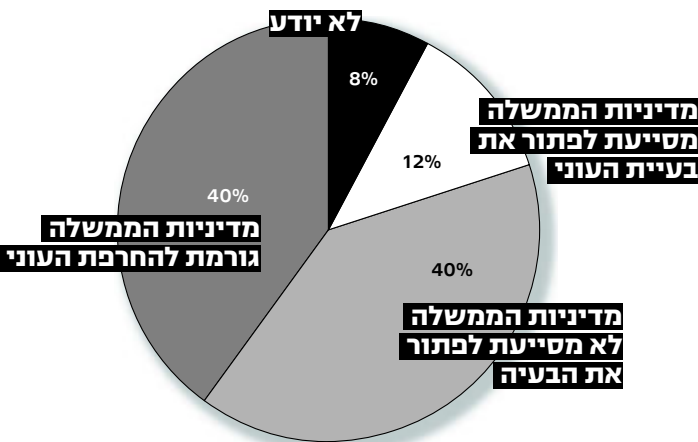

השפעת מדיניות הממשלה על מצב העוני בישראל

80% מהציבור סבורים כי מדיניות הממשלה אינה מסייעת לפתור את בעיית העוני ומחציתם סבורים כי המדיניות אף מחריפה את הבעיה. עם זאת, יש שיפור קל בשיעור האנשים שסבורים כי מדיניות הממשלה מסייעת לפתור את בעיית העוני.

”כיצד משפיעה מדיניות הממשלה על מצב העוני בישראל?”

”עם איזו מהדעות הבאות אתה הכי מסכים, בקשר להשפעת מדיניות הממשלה על מצב העוני בישראל?”

שנת 2009 N=519	שנת 2008 N=500	שנת 2007 N=500	שנת 2006 N=500	שנת 2005 N=500	
12%	8%	7%	9%	15%	מדיניות הממשלה מסייעת לפתור את בעיית העוני
40%	39%	38%	36%	33%	המדיניות לא מסייעת לפתור את הבעיה
40%	49%	48%	51%	48%	מדיניות הממשלה גורמת להחרפת העוני
8%	5%	7%	4%	4%	לא יודע

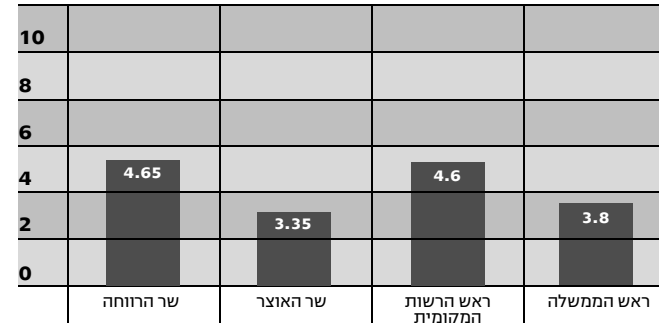
ראש הממשלה ושר האוצר מקבלים ציון נכשל על טיפולם בבעיית העוני

אחריות אישית של מקבלי ההחלטות

אופן הטיפול של מקבלי ההחלטות בבעיית העוני דורג כנמוך מאוד בסולם של 1-10. אף אחד מהגורמים אינו מקבל אפילו ציון "עובר" ובתחתית הרשימה נמצאים ראש הממשלה (3.8) ושר האוצר (3.35).

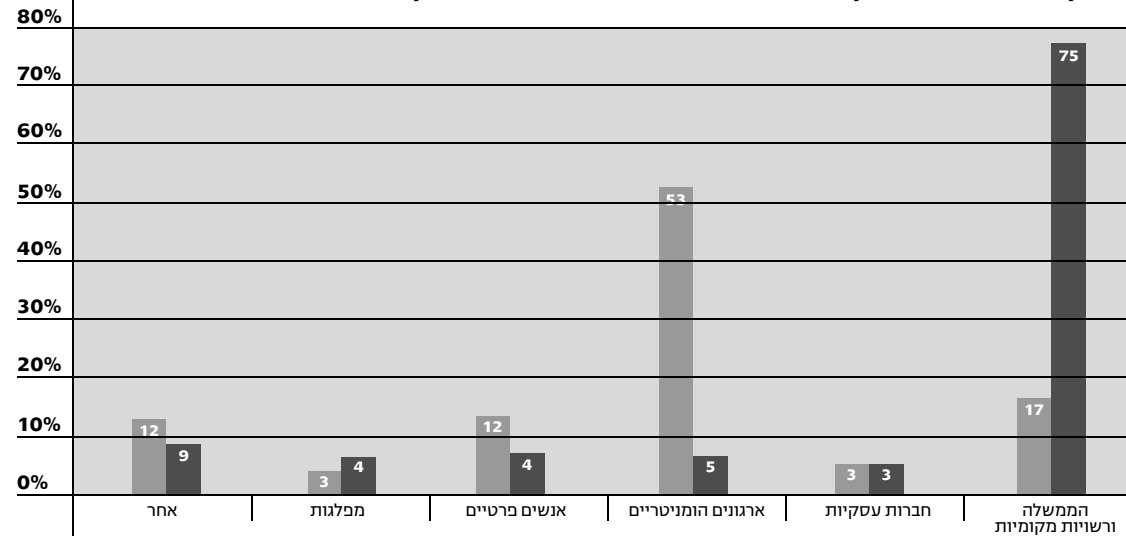
ציון ממוצע - טיפול מקבלי ההחלטות בישראל בבעיית העוני בסולם של 1-10, כלל אינם פועלים, 10- פועל במידה ניכרת

אחריות לטיפול בבעיית אי הביטחון התזונתי

רוב הציבור (75%) חושב שהגורמים המרכזיים האחראים לפתרון בעיית אי הביטחון התזונתי הינם הממשלה והרשויות המקומיות, בעוד שמי שמטפל בבעיה בפועל הם ארגונים הומניטריים ועמותות סיוע (53%).

מי מבין הגורמים הבאים צריך לפעול ומי מטפל בפועל בבעיית אי הבטחון התזונתי

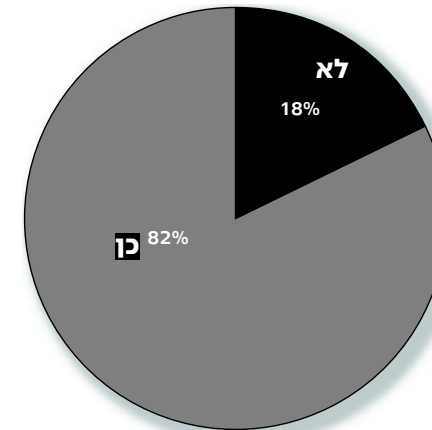

הגורמים האמורים לפעול לצימצום בעיית אי הבטחון התזונתי (■) הגורמים המטפלים בפועל בבעיית אי הבטחון התזונתי (■)

תפיסת הציבור לגבי היקף בעיית העוני, הסיבות והיכולת להחליץ ממנה

82% מהציבור מאמין כי בישראל ישנם ילדים רעבים, 54% אף מכיר אנשים שחיים מתחת לקו העוני.
 לדעת הציבור, הסיבות העיקריות לחוסר היכולת לצאת מהעוני הן סיבות הקשורות לתעסוקה: 32% תולים את הבעיה בשכר נמוך, 20% בחוסר במקור מות עבודה ו 14% במחסור בסיוע ממשלתי.

"האם אתה מאמין שבישראל יש ילדים רעבים?"

"האם אתה מכיר אנשים שחיים מתחת לקו העוני?"

	N	%
כן	270	54%
לא	231	46%
Total	501	100%

"מהי הסיבה העיקרית שבגללה אנשים לא מצליחים לצאת מהעוני?"

	N	%
מחסור בסיוע ממשלתי	70	14%
חוסר במקומות עבודה	100	20%
שכר נמוך	161	32%
מצב בריאותי לקוי	20	4%
עצלות	65	13%
השתייכות למשפחה ענייה	45	9%
לא יודע	40	8%
Total	501	100%

אחד מכל שני ישראלים מכיר מישהו שחי מתחת לקו העוני

מעורבות הציבור בבעיית העוני

במהלך השנה האחרונה, 85% מהישראלים לקחו חלק בסיוע למען אוכלוסיות במצוקה. עם זאת, בהשוואה לשנה שעברה, קיימת ירידה של 6% בכמות האנשים המדווחים כי תרמו כסף ומשתתף פת מגמה שלילית באחוז המתנדבים אשר עומד בשנת 2009 רק על 1% מכלל האוכלוסייה.

"האם במהלך השנה האחרונה תרמת למען אוכלוסיות במצוקה כסף, מזון או מוצרים אחרים?"

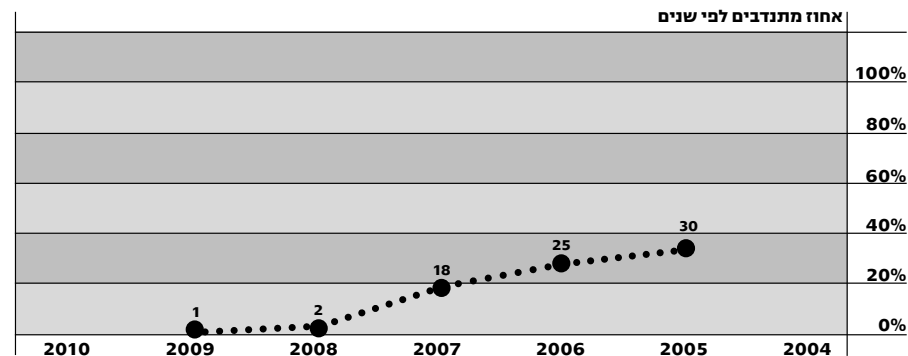
%	N	
85%	426	כן
15%	75	לא
100%	501	Total

"אם כן, מה תרמת?"

שנת 2009 N=500	שנת 2008 N=500	שנת 2007 N=500	שנת 2006 N=500	שנת 2005 N=500	
63%	67%	67%	64%	58%	תרמו כסף
41%	36%	38%	40%	40%	תרמו מזון
4%	--	2%	7%	5%	תרמו פרטי הלבשה
1%	2%	18%	25%	30%	תרמתי מזמני- התנדבות
4%	--	--	--	--	* אחר (כלי בית, רהיטים וכד')
15%	15%	14%	20%	18%	לא תרם בשנה האחרונה

* אין נתונים משנים קודמות

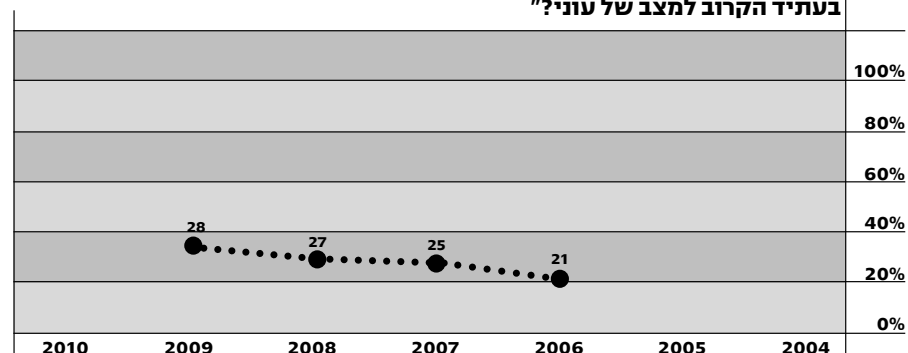
הערכת המצב האישי ביחס לעוני והשפעת המשבר הכלכלי

28% מהציבור חושש שהוא או משפחתו עשויים להגיע בעתיד הקרוב למצב של עוני, עלייה של 33% משנת 2006. 53% ממשיבי הסקר נאלצו להוריד את רמת החיים בעקבות המשבר הכלכלי, 10% איבדו את מקום עבודתם בעקבותיו ו 39% חושבים שלא ימצאו עבודה בשנה הקרובה.

מתוך אלו שאיבדו מקום עבודה בעקבות המשבר כלכלי שאלנו " מה הסיכוי שלדעתך תמצא עבודה בשנה הקרובה?"

%	N	
19%	10	בטוח שכן
23%	13	חושב שכן
14%	7	חושב שלא
25%	13	בטוח שלא
4%	2	לא יודע
15%	8	כבר מצאתי
100%	53	Total

"האם אתה חושש שאתה ומשפחתך עלולים להגיע בעתיד הקרוב למצב של עוני?"

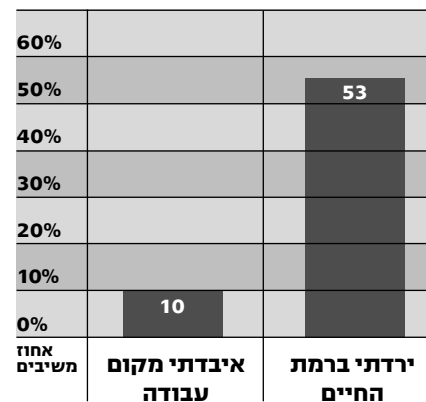

25% מהאנשים שפוטרו בעקבות המשבר הכלכלי בטוחים שלא ימצאו עבודה בשנה הקרובה

ישראל 2009, תמונת מצב. צילום: זיו קורן

"האם בעקבות המשבר הכלכלי
איבדת מקום עבודה/ נאלצת להוריד
את רמת החיים?"

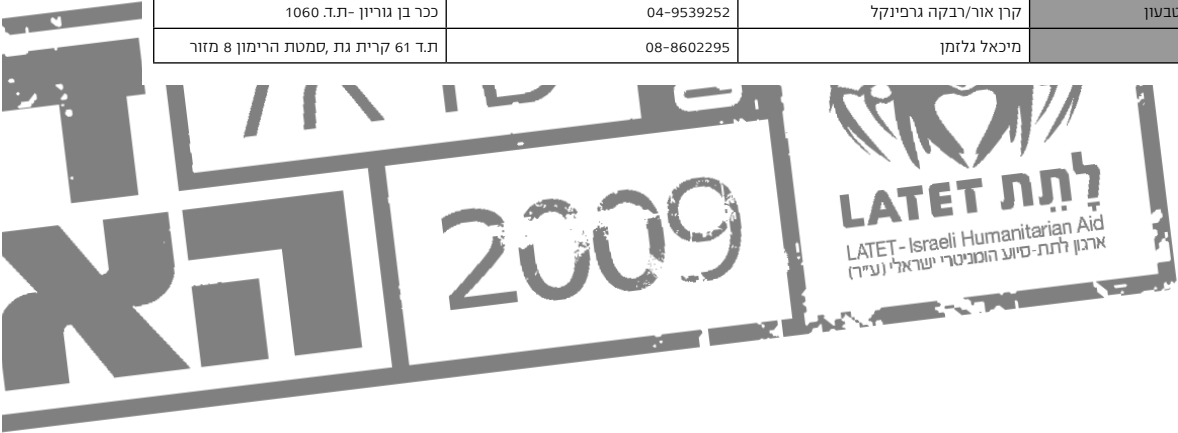
העמותות השותפות של ארגון לתת

בשנת 2009 פעל ארגון לתת בשיתוף פעולה עם 117 עמותות ב-80 יישובים ברחבי הארץ באופן שוטף ועם 150 עמותות ב-95 יישובים בתקופות השיא. השותפות של ארגון לתת עם העמותות מניבה סיוע שוטף וקבוע ליותר מ-50,000 משפחות ול-200,000 אזרחים החיים במצוקה. הארגונים המקומיים ועמותות המזון עוסקים במתן סיוע שוטף בכל המגזרים בחברה הישראלית, ויחד, פועלים בתיאום ואיגום משאבים בכדי לתת סיוע יעיל ומיטבי.

עיר	שם הארגון	איש קשר	טלפון	כתובת
אופקים	בית חב"ד (בית התבשיל)	מנהל-שנאור/אבנר	08-9926034	המלאכה 7 ת.ד. 216
אופקים	ידיד	מנהל-לאה קבסה	08-9925532	רח' הרצל 629/1 ת.ד. 668
אזור	לאזור מכל הלב-מח' לשרותים חברתיים	מנהל-עיריית	03-5560088	יצחק שדה 18
אילת	קרן אילת לפיתוח חינוך ותרבות - יד רוח'ה	מנהל-פרידה / אמירה	08-6367236	מרכז רוזין ת.ד. 14
אריאל	חסד לחיים	אבנר מוצפי	057-7729511	רח' נחשונים 100 ת.ד. 4064
ארצי	על"ם	לאה/ציון	03-7686666/0	הירקון 34 בני ברק- בית נוימן 51204
ארצי	נכי ישראל-אנשים מקבלים -נותנים	מומו נקווה	03-9415540	סחרוב 17 את. חדש ראשל"צ ת.ד. 75707 48
ארצי	יד ביד, אוזן קשבת ועזרה לזולת	זמירה דנינו	03-6203141	הנביאים 36 מיקוד-64072
אשדוד	חסדי איילה	ויקטור ועקנין	077-4450308	רח' החיד"א 16
אשדוד	עמותת חמד	יוסי דלטוז	07-77001356	הציונות 3/29 אזור הסיטי
אשקלון	מתן בסתר	ניסים	08-6751010	האגוז 5 נוה רז ת.ד. 5163
באר שבע	אלג'מאהיר	מנכל-עלי אבו רביעה	08-6288831	אוניברסיטת בן גוריון ת.ד. 15061
באר שבע	באר שובע	תמנע	08-6412544	מורדי הגטאות 58 ת.ד. 6043
באר שבע	בית מוריה	כרמית	08-6288812	רח מנדלי מוכר ספרים ת.ד. 4586
באר שבע	קרן עזרה לעולים נזקקים	מיה אנגלט	08-6276252	ההסתדרות 2
בית שאן	עולם חסד יבנה-אש"ל אברהם	ביטון אברהם / דיאלה	04-6581726	תבצלת 4 שכונת נוף הגלובע
בית שמש	למתנדב	יור-תמיר ארז	02-9919936	המשלט 8 ת.ד. 386
בית שמש	אהבת חסד	מונכל-שמעון פיינגולש	077-7930801	האדמור מבעל"ז 11
בני ברק	חסדי נעמי	דינה	03-6777777	בר יוחאי 10
בני ברק	אהבת חסד	מונכל-מאיר מושקוביץ	03-6164978	דונולו 14
בת ים	אוהבים	דריקס/דורית	03-6591220	רחוב אלפר 27
ג'וליס	הקרן לקידום בני העדה הדרוזית ע"ש אמין טריף	סלח טריף/היימן	04-9563623	ת.ד. 6 ג'וליס (רח' בן עמי 19 -עכו)
גבעתיים	אגף רווחה	יצחק בן שחק/עמיחי	03-5722211/47	שינקין 6
גדרה	המחלקה לשרותים חברתיים	מרים שוקר/בת-חן	08-8593547	פינס 1
דימונה	האגף לשרותים חברתיים (לב חם)	יהודה אלמליח	08-6563230	עיריית דימונה, מרכז מסחרי ת.ד.1 אגף הרווחה
דימונה	מלב אל לב	ניסים פרץ/סולומון מלול	052-2394007	ת.ד. 1164 מיקוד 86111
הוד השרון	רעים	יור-יהודה לסקו	09-7411447	השקמים 37
הרצליה	מתנדבי הרצליה	זולי פאפו	09-9542734	הנויב 49
זכרון יעקב	לשכת רווחה	סמדר שווילי	04-6297131	הנויב 10
חדרה	חכמה ודעת לב חם	דבורה ואלי קרמר	04-6222132	רוטשילד 38, ת.ד. 243
חולון	תנו יד לחבר	עמוס ירושלמי/ציפי גליק	03-6517520	ארבע ארצות 24 חולון מיקוד 58100
חולון /בת ים	עזר מציון	משה טראובה/לאה תרביץ	03-6595071	חביבה רייך 3

עיר	שם הארגון	איש קשר	טלפון	כתובת
חיפה	עמותת החסד ע"ש כמיל שחאדה (בית החסד)	תומס/תמרה שאער	04-8666235	ת.ד. 175 חיפה 31000
חיפה	מאיר פנים	אליעזר/זאב שכטר	04-8640656	ייל"ג 6
חיפה	נותנים באהבה -גמ"ח נוה שאנן	עקיבא	04-8321585	הגליל 58 א'-נוה שאנן
חיפה	לב ח"ש	אורלי	04-8672555	הרצוג 18 ת.ד. 5673 מיקוד 31055
חצור הגלילית	עת רחמים	יוספי גבריאלי/מיכאל	04-6930687	מעלה הזתים 10/4, 10300- ת.ד. 54
חשמונאים	יושבת ציון	מרימי יחזקאל	08-9768565	רשב"י 9/8 מודיעין עילית-אחוזת ברכפלד
טבריה	שכן טוב	שירה שרון/רן בירון/ אורטל	054-6432299	רקפת 8 רמת טבריה ג' 14422
יבנה	בית חבד	יוסי לרר	08-9421665	הזמיר 1 א יבנה
יבנה	בני ברית	אסתר דחבש	08-9739944	שדרות העצמאות 30/15 מיקוד 7060
יהוד	בית חבד-בית חם	שמעון ויינר	03-5361479	צבי ישי 10, ת.ד. 216
יקנעם	מחלקת רווחה	כוכבה רוזנפלד	04-9596010	קריית יוקנעם 20692 הצאלים 1 בניין המועצה ת.ד.1
ירוחם	מחלקת רווחה	טל אוחנה / אהרון	08-6580697	מועצה איזורית ירוחם ת.ד. 1 לידי חמו אהרון
ירושלים	יד אליעזר	מילכה / מנחם	02-9122222	פולנסקי 14 ירושלים
ירושלים	יד עזרה ושולמית	עוזיאל חתן	02-5323211	שמעון רוקח 28
ירושלים	עזרת אבות	נעמי שרעבי/שריה שרעבי	02-5829984	תרמ"ב 7 שכונת נחלת צבי - שערי פינה
ירושלים	עמותת החסד לב רמות	משה קוץ	02-5861456	שכטמן 6 רמות א ת.ד.23901
ירושלים	רעות-קהילה דתית פלורליסטית	יוני / ישי רבקין	02-5667372	אלעזר המודעי 17
ירושלים	ש.ח.ל. (אתנחתא)	מנכ"ל- תמר אליון/אשה	02-6725337	דרך חברון 106
ירושלים	תכלית האדם	מנכל- אהרון כהן / תהילה	02-6516325	מרכז שטרן 7-גבעת שאול ת.ד.41205
כפר חבד	בית חנוך לתשב"ר- אור שמחה	יוסף קליין/ זאב	03-9606137-8	ת.ד. 21
כפר מנדא	לשכת רווחה	עוויד זכי	04-9864168	ת.ד. 1161
כפר נחף	לרווחת נחף וקדמתה	סעיד עיסא/עולא בדראן	04-9081639	ת.ד. 414 מיקוד 20137
כפר סבא	הזן את הכל- קרן גמ"ח ע"ש פינקרט יעקב ז"ל	רונלד קול / שלמה	09-7481011	בלינסון 3
כפר סבא	מלא הטנא	אלי שרון	09-7463079	נחל קנה 10 כפר סבא 44245
כרמיאל	ויצו-הסתדרות עולמית לנשים ציוניות	מרים גנ'אטי	04-9985993	השריג 20 שכונת הגליל
כרמיאל	צלחת חמה - לשובע	חגית בריטמן	04-9582354	החרושת 11 ת.ד. 6393
לוד	מפעל החסד - יד ביד	הרב גלוברמן/בצלאל	08-9213636	הרצל 42- ת.ד.1212
מבשרת ציון	יד ביד-לקידום מבשרת ציון	מוניקה/משה שגיא	02-5335526	יסמין 69 ת.ד. 1175
מגדל העמק	בית התבשיל - טוב וחסד	צביקה פרידמן	04-6444410	שלום עליכם 2
מזכרת בתיה	לשכת רווחה	עין שי רבקה /צופנת	08-9340019	שדרות אליהו 8- מחלקה לשירותים חברתיים מזכרת בתיה
מעלה אדומים	בית חב"ד	שרה כהן	02-5354960	הנחלים 770 פארק אדומים מעלה אדומים
מצפה רמון	מח' רווחה	קלרה חניבד	08-6596257	מועצה מקומית מצפה רמון ת.ד. 1
מרום הגליל	מחלקת רווחה	מירב גבעון/בלה רבין	04-6987827	מועצה אזורית מרום גליל ת.ד.90000
נהריה / שלומי	בית - נריה	יעקב ויצמן/מרגלית שגיא	04-9522615	יפה נוף 44 - ת.ד. 351
נוקדים	בית עציון	מנהל-יוסי שדה /דגנית	02-5864991	נוקדים
ניצן-מפוני גוש קטיף	פעמונים	יונתן כהן/רבקה מדר	054-5684659	ת.ד. 485 ניצן/ת.ד. 120 נבעת שמואל 54100
נס ציונה	בית חב"ד	הרב הר שניא	08-9400935	ביאליק 2-מיקוד 64092

עיר	שם הארגון	איש קשר	טלפון	כתובת
נצרת	העמותה לקידום שרותים חברתיים - "אלבסמה"	יוסור סרסור/סאוסאן	04-6456422	ת.ד.323 - אל נמטיאי 35
נצרת עילית	חסדי מנחם	מנכ"ל-ליאור מנור	0779352770	המלאכה 17 ככר מד"א ת.ד. 1080 - 17110
נתיבות	ברית שלום וחסד	מנכ"ל דני אזולי /קובי איפרגן	08-9948081	רחוב ירושלים 241 87772 ת.ד.362
נתניה	נתינה (באר יעקב ורחל)	דוד/הרב דריפוס	09-8624442	ת.ד.2621 נתניה
נתניה	רוטרי	שמואל זוארץ/שלמה	09-8353911	המתמיד 4 דירה 3
עכו	גרעין אומץ עכו	ישי רובין/דוד עבדי	04-9550127	זבוטינסקי 26 ת.ד.2766
עפולה	סלע -סיוע למען הקהילה	יעקב מלכה/גדי	04-6593789	קוממיות 44א', גבעת המורה
ערד	הקרן לפיתוח ערד-יד לערד	ישראל צדיקריי/אפרת שיר	08-9957608	עיריית ערד,יח' להתנדבות דאר- ת.ד. 653
פתח תקוה	טל חיים	משה רובין	03-9333494	ברנדה 45
פתח תקוה	מתנדבס למען הזולת - מיל"ה	שמעון/חיים אגרסט	03-9092002	רח' אריה בן אליעזר 21
פתח תקוה	חסדי יעקב עזרה לזולת	משה ניסן	03-9315268	אצ"ל 10/4 פ"ת
צפת	קרן חסדי לב	מנכ"ל-זלמי ביטריצקי	077-3377930	ת.ד. 6145 מיקוד-13410
קציר-חריש	המחלקה לשירותים חברתיים	אורה שורץ/שלמה/דוד	04-6253110	ת.ד.5092 מיקוד 37861 (מועצה מקומית קציר חריש. קציר דג מנשה 37861)
קצרין -רמת הגולן	מתן - סיוע בצדקה ברמת הגולן	יוסי שפרינגוס/רותי גופברג	04-6960382	מושב יונתן 12415
קרית אונו	אפשרות	אסתר אבן טוב/שרה קנר	03-5356828	רח' ויינגט 22 -אגף רווחה
קרית ארבע	נחלת עמק חברון	צבי אדרעי	02-9964044	ת.ד.-696, או ת.ד.-126
קריית אתא	ארוחה חמה	יצחק ויסגלס/חיים דיסקין	04-8446324	חנקין -20 מיקוד 28000
קרית ביאליק	חסד מציון	דניאל חדד/יעקב שכטר	052-4201248	הדבורה 10 קריית מוצקין
קרית גת	מאיר פנים	ניסים אלמקייס/נח	077-8338822	רח' דרך הדרום 16
קרית גת	עזר מציון	צבי פרוכטר	08-6815678	רחבת עין הבשור
קרית טבעון	מעומק הלב - קרית טבעון	קרן אור/רבקה גרפינקל	04-9539252	ככר בן גוריון -ת.ד. 1060
קרית מלאכי	מאיר פנים	מיכאל גלזמן	08-8602295	ת.ד. 61 קרית גת, סמטת הרימון 8 מזור

עיר	שם הארגון	איש קשר	טלפון	כתובת
קרית מלאכי / (רמת גן)	אחד לאחד	מיכל לייסט/ניקול	03-9730341	מושב בני עטרות מיקוד 60991
קרית שמונה	בית חב"ד - בית בתיה	יגאל ציפורי	04-6943770	הלבנון 15
ראש העין	ק.ס.מ-קרן סיוע למשפחות	אורנה שטופל/יוסי הורוביץ	03-9013087	התבור 7 גבעת טל-ראש העין 48561
ראשל"צ	עניין של חיים	דוד גבאי/שלומית	03-9566565	שלמה בן דוד 3 את. ישן - קומה שלישית ת.ד. 3272
ראשל"צ	פתחי עולם	רב' מלוב יחיאל	03-9648426	רח' חב"ד 7 א'
רהט	צעד קדימה	מג'ד/עוזאד	08-9917285	ת.ד. 391,שכונה 7 בית 101
רחובות	הבית החם למען הקהילה- מח' רווחה	פלדבוי סיגלית	08-9392600	ביל"ו 2 ת.ד. 1111
רחובות	הוד ישראל	חיה גנץ	08-9472793	בר שאול 1
רחובות	לחיות בכבוד	עופר/ארז קרלשטיין	08-9459558	רח' החוסם 11
רמלה	מלב"י-בשיתוף העירייה	קותי	050-4586849	לידי יקותיאל ראוון רח' בורוכב 31
רמת גן	עלה-לרווחת הילדהנוער והקהילה	חיה עוזיאל/שרה	03-6712111	אצל 2
רמת השרון	חסדי תקוה	יעקב קורצקי/עליזה	054-4555583	רח' מרדכי 15 מיקוד - 47441
רעננה	משנה לחם	נעמי פוגאטש/מקס גרונברג	09-7610403	רח' ביאליק 12-43000
שדרות	אגודת ידידות בנגב	יור יוסי נעמת/אביחי	08-6610702	משעול ברנר 2/2 שדרות 80100
שהם	יד משהם	עינת רבן /חזי	03-9795444	ת.ד. 3728 שהם
תל אביב	ש.ח.ל-מקום אחר	יניב - אמיר	03-5449092	בזל 16
תל אביב	אוכל לנזקקים	יהושע פלדמן	03-6024122	ר"ח נמל ת"א 4. ת"א ת.ד. 6477 מיקוד 61063
תל אביב	בית השנטי	מרים קליין-מנכ"ל	03-5103339	ת.ד. 50041 500-61500
תל אביב	האגודה לקידום החינוך ביפו	עדי/דני/שלום	03-6827103	רח' תל גיבורים 5 ת.ד. 8264 מיקוד 61081
תל אביב	לשובע	מוטי/עוד' חריש	03-7520002	עוד' חריש רח' בגין 7 רמת גן 52681
תל אביב	מורשת יהדות בוכרה בישראל (המרכז לגמילות חסדים)	אלי אמינוב/אתי	03-6837483	הכינור 2 קרית שלום ת.ד. 12071
תל שבע	אלאמנה-חינוך רווחה ודו קיום	עבד אלמוטלב	08-6231233	ת.ד. 15175 באר שבע - 8412 בנין רסקו הישן,אגף ב' 41

ארגון לתת - סיוע הומניטרי ישראלי נוסד בשנת 1996 במטרה להעניק סיוע לאוכלוסיות במצוקה, בארץ ובעולם, על בסיס אוניברסלי ושוויוני, על ידי הנעת החברה האזרחית בישראל למעורבות בשדה הפעולה ההומניטרי ובכך ליצור מודעות חברתית, להקנות ערכים של ערבות הדדית ונתינה ולפעול לצמצום העוני. לתת הוא ארגון עצמאי, לא ממשלתי, א-פוליטי, א-מפלגתי, הפועל ללא כוונות רווח ומממן את ורק מתרומות. לתת הינו ארגון גג ארצי המקיים שותפות עם 120

עמותות מזון וארגונים מקומיים, הפועלים ב-80 יישובים בארץ ותומכים ב-50,000 משפחות. בארגון פעילים יותר מ-5,000 מתנדבים מכל רחבי הארץ. ארגון לתת יוזם ומפעיל מספר תוכניות בתחומים שונים: תוכנית 'מזון לחיים' - סיוע קבוע במזון לעשרות אלפי משפחות, העצמת עמותות מקומיות והעלאת המודעות בחברה הישראלית למצוקה, לבעיית המחסור במזון ולתופעת העוני. 'סיוע לחיים' - סיוע לניצולי שואה במזון, בתרופות ובה-

עברת מסר של ערבות הדדית ואכפתיות. 'לתת בריאות' - סיוע במימון רכישת תרופות הנכללות בסל הבריאות, עבור מעוטי יכולת שהינם חולים כרוניים. 'אני בשבילך' - חינוך להתנדבות, מנהיגות והעצמת בני נוער משכבות סוציו-אקונומיות נמוכות. 'סיוע חירום בחו"ל' - סיוע הומניטרי חוצה גבולות במצבים של אסונות טבע או מלחמות אזרחים. בנוסף, יוזם לתת פעולות שמטרתן שינוי מדיניות ומפרסם מדי שנה את "דו"ח העוני האלטרנטיבי".

תודה

אנו מבקשים להביע את הערכתנו העמוקה
לאילו שעודדו, הנחו ותמכו בהפקת הדו"ח
משלב התכנון ועד לשלב הביצוע:

תודה ליוניב פרימק על העיצוב והיצירתיות.
תודה לזיו קורן על תיעוד האנשים
והמשפחות ברגישות ובמסירות, במשך שנים
של שיתוף פעולה.

תודה מיוחדת לישראל וינריך על
המקצועיות באיסוף הסקרים.

תודה למנהלי העמותות בכל הארץ על
השותפות, הסיוע בהכנת הדו"ח והעבודה
המסורה למען המשפחות.

ומעל הכל, תודה למשפחות האמיצות, אשר
למרות הקושי והמבוכה, היו נכונות לחשוף
את הקשיים והמצוקה כדי להעיד על הפנים
של העוני בישראל 2009.

ארגון לתת סיוע הומניטרי ישראלי (ע"ר), רח' קיבוץ גלילות 32 ב' 66550 תל-אביב יפו
טלפונים: 03-6833388, 1-700-50-40-33 **פקס:** 03-6839911
www.latet.org.il / latet@latet.org.il

"לחיות בכבוד עם הילדים" "אין לי חלום" "לעמוד על הרגליים לבד" "שיהיה לי כסף ואפשרות לקנות תרופות" "למצוא עבודה ולחזור למצב הקודם" "לא להזדקק לעמותות" "להסתדר" "לתת לבני – משפחה שלא הייתה לי, מקצוע, בריאות ואושר" "שיהיה לי מספיק כסף לכסות את החודש" "שלא אזדקק לנדבות" "שהילדים יוכלו לקבל אוכל יותר טוב, היום הם מקבלים מה שיש" "שלא אצטרך לעמוד מול שאלות הילדים: "למה אין לי כמו" "לחיות נורמלי כמו כולם ולא להזדקק לאחרים" "לחיות בלב שלם ובלי דאגות" "ללכת ברחוב עם ראש מורם ולא להתבייש" "לצאת מהביצה" "שנתרם ולא נתרם" "שיהיה לילדים טוב ועתיד ושלא יעברו אותו דבר" "שנוכל לקנות ביגוד וכן לצאת פעם בשנה לבילוי עם הילדים בבית מלון" "שאוכל לתת לילדים חוגים (הם מעולם לא היו בחוגים) ומורים פרטיים (חשבון, הבנת הנקרא ואנגלית)" "לחיות מבלי לחשוש" "לחיות בכבוד ולא בביזוי" "לתת מתנה לפעמים" "לתת כל מה שצריך בלי להגיד "אין לי" "לצאת שוב לעבודה" "לצאת מהמצב הנוכחי" "לצאת מהמצב הנפשי בו אני נמצאת" "שלא יחסרו לי דברים בסיסיים בחיים" "להרחיב את הדירה כדי שילדיי יוכלו לחיות בתנאים סבירים" "להעניק לילדים שלי מה שכל ההורים מעניקים" "שלא אשאר ככה, אני רוצה לעזור למישהו" "למות, ריק לי בחיים, מה יש לי בחיים. החיים שלי לא שווים, הלכתי לישון כדי לא לחשוב" "לספק לעצמי טיפול רפואי הולם" "לא למות מרעב" "שלא יהיו כמוני"